

Szám: 2/2013.

K I V O N A T

***a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2013. február 15-i
ülésének jegyzőkönyvéből***

**A Tolna Megyei Közgyűlés 13/2013. (II. 15.) közgyűlési
határozata a Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció
tárgyában:**

- 1.) A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció jelenlegi állásáról, a munkaanyag ismertetéséről szóló beszámolót elfogadja.
- 2.) A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció munkaanyagát a határozat mellékletében foglalt tartalommal elfogadja.

Felelős: dr. Puskás Imre, a Közgyűlés elnöke

Határidő: 2013. február 15.

k.m.f.t.

***dr. Puskás Imre sk.
a Közgyűlés elnöke***

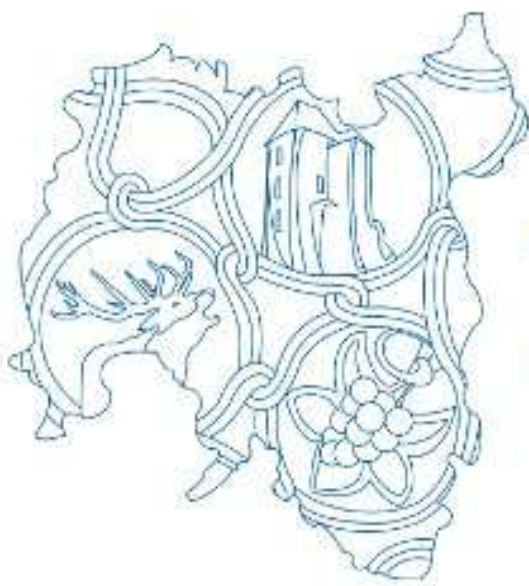
***dr. Bartos Georgina sk.
megyei főjegyző***

A kivonat hitelül:

Ist Istekker Lída

2014-2020

Tolna Megye Területfejlesztési Kon koncepciója

Területfejlesztési Osztály
Tolna Megyei
Önkormányzati Hivatal
2013.02.05.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló

1. A megye jövőképe	3
2. A megye célrendszerének bemutatása	4
2.1. A megye fejlesztésének átfogó célja	4
2.2. A megye fejlesztésének stratégiai céljai	5
2.3. A fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre	19
3. A célrendszer koherencia vizsgálata	20
3.1. Belső koherencia vizsgálat	20
3.1.1. A jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó cél kapcsolatának bemutatása	20
3.2. Külső koherencia vizsgálat	25
3.2.1. A célrendszer kapcsolata az OFTK-val	25
3.2.2. A célrendszer kapcsolata az OTTrT-vel	26
3.2.3. A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel	27
4. A terület felhasználás alapelveit lefektető koncepció	35
4.1. Stratégiai térstruktúra bemutatása	35
5. A fejlesztés eszköz-és intézményrendszere	35
5.1. A prioritások azonosítása	35
5.2. Felelősség és intézményrendszer – A koncepció üzenetei	35
6. A tervezési folyamat, a társadalmasítás és legitimáció leírása	35

Vezetői összefoglaló

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójának készítését alapos előkészítő tevékenységek előzték meg. Primer és szekunder forrásból származó adatgyűjtések és ebből készített elemzések, valamint a tervezési munkába bevont partner szervezetek által megfogalmazott javaslatok, szakmai vélemények segítségével 2012. november végére elkészült a koncepciót megalapozó helyzetértékelés. A megye állapotát bemutató elemzés azzal zárult, hogy egyben javaslatokat is megfogalmaztuk lehetséges fejlesztési irányokra a szakmai anyag alapján elkészített SWOT (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) elemzés alapján. A helyzetértékelést elérhetővé tettük a megyei önkormányzat saját weboldalán a www.tolnamegye.hu oldalon és partner szervezeteinket arra kértük, hogy foglalmazzanak meg javaslatokat lehetséges fejlesztési irányokra. A több mint 200 gazdasági szervezet, civil szervezet és települési önkormányzat számára megfogalmaztunk fejlesztési célokat (átfogó és stratégiai célok, illetve lehetséges prioritások). A megyei önkormányzat javaslatait ismertető konzultációs fórumnapokon a tervezési munkába bevont partnerek elmondták saját javaslataikat. A véleményekkel, javaslatokkal együtt elkészítettük a következő finanszírozási időszak javasolt célrendszerét. A megyei szereplők, érintettek által visszacsatolt vélemények jelentős mértékben megerősítették a helyzetértékelés során megfogalmazott problémákat és azok megoldási lehetőségeit, valamint rámutattak azokra a megyei sajátosságokra (erősségekre) is melyek elsősorban erőforrásként szolgálnak majd az előttünk álló 2014-20-as időszakban.

A koncepció elsődleges célja, hogy már készítése során aktivitásra, összefogásra, együtt gondolkodásra biztassa a megyei szereplőket, az érintetteket. Ösztönözze őket arra, hogy ismereteiket, tudásukat, szakértelmüket, gyakorlati tapasztalataikat felhasználva önállóan, egyénileg és másokkal együttműködve is segítsék elő a megye fejlesztését, fejlődését. Az azonos területen (ágazatonként, termékpályánként) tevékenykedő vállalkozások, termelők számára segítse elő a gazdasági együttműködést, a közös fejlesztéseket, beruházásokat.

A megye egyik legjelentősebb kitörési pontja a vidékfejlesztésben rejlő Tolna megyei lehetőségek kiaknázása lehet. A mezőgazdasági alapanyag termelő tevékenységgel jellemezhető megyét az élelmiszeripar, a feldolgozóipar egyik jelentős Magyarországi központjává kell tenni.

A koncepció azzal a céllal készül, hogy kijelölje Tolna megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt kíván fektetni. A megyei (területi) programozáshoz rendelt források felhasználásának alapját képezi majd-e dokumentum, hiszen a tervezett megyei fejlesztéseknek a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióhoz illeszkedniük kell.

1. A megye jövőképe / „Otthon lenni Tolna megyében”/

Legfontosabb feladatunk, hogy a Tolna megyei emberek boldogok, elégedettek legyenek, aktívan és egészségesen éljenek városban és a vidéki kistelepüléseken egyaránt, és ezáltal „Otthonuknak tekintsék Tolna megyét”. A vonzó városi és vidéki élettér megteremtésével, a tervezett fejlesztésekkel biztosítjuk a fiatalok helyben maradásához szükséges feltételeket és a munkavállalást.

A gazdasági szervezetek ágazatonkénti és termékpályánkénti összefogásának ösztönzésével; új, az együttműködésekre épülő K+F+I központok kialakításával a helyi erőforrásokra építve megerősítjük a megye gazdasági potenciálját, új munkahelyeket hozunk létre.

Különös hangsúlyt fektetünk a vidékfejlesztésre, a helyben előállított mezőgazdasági alapanyagok magas hozzáadott értékű helyben történő feldolgozására és piaci értékesítésének elősegítésére. Ösztönözzük a mezőgazdasági termelőket, a széles körű termelői összefogásokra, az őstermelőket, kistermelőket a biotermelésre, elősegítjük a helyi gazdák agrármarketing tevékenységét a Tolna megyében előállított mezőgazdasági termékek (termények) piaci értékesítésének javítása érdekében. Megerősítjük a megyében hagyományosan jelenlévő iparágakat (bőr-és textilipar, élelmiszeripar, gépgyártás, fémfeldolgozás), biztosítjuk piaci részesedésük növelését, termékfejlesztésüket előtérbe helyezve a (pl.: kézműves) magasabb hozzáadott értékű termékek előállítását, piaci értékesítését.

A megye rendkívül gazdag természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetésével, tematikus összekapcsolásával olyan turisztikai vonzerőt kívánunk adni Tolna megyének, hogy mind a nemzeti, mind a nemzetközi turisztikai kínálati piacon ismert és keresett legyen. A megye városait és azok közvetlen vonzáskörzetét együtt (funkcionális térségként) fejlesztve elősegítjük a város és vidék együttműködését, együtt gondolkodását, támogatva ezáltal a városok közelében lévő falvak fejlődését, fejlesztését is. Önálló térségfejlesztési programok indításával kiemelten kívánjuk fejleszteni a megye középső, fejletlenebb, infrastruktúra hiányos, aprófalvas területeit elősegítve az ott élők életkörülményeinek javítását, a megyén belüli területi különbségek csökkentését. A megyét érintő közúti, vasúti közlekedési infrastruktúra fejlesztésével a településkapcsolati hiányok felszámolásával elő kívánjuk segíteni a megye, a megyén belüli települések, a térség- és településközpontok elérhetőségét. Szekszárd, mint megyei fejlesztési pólus fejlődését támogatjuk központi és idegenforgalmi funkcióinak megerősítésével, illetve megyei szintű gazdasági-logisztikai központi szerepének kialakításával.

A civil szervezetek aktív szerepvállalásával élettel töltjük meg a kulturális és sport létesítményeinket, aktív közösségfejlesztő munkával megerősítjük a helyi identitás tudatát. A szomszédos megyékben (Somogy, Baranya) lévő egyetemi háttérre, szakmai tudásra építve, valamint a helyi adottságokra alapozva szak-és felsőoktatási képzéseket, átképzéseket szervezünk, melyeket folyamatosan a munkaerő-piaci igényekhez igazítunk.

Támogatjuk a Paksi Atomerőmű blokképítéséhez kapcsolódó szak-és felsőfokú képzések indítását, illetve elősegítjük a megyében működő gazdasági szervezetek beruházás előkészítésében és megvalósításában való minél szelesebb körű bevonását.

2. A megye célrendszerének bemutatása

2.1. A megye fejlesztésének átfogó céljai

A Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció átfogó céljainak meghatározását elsősorban a koncepció helyzetértékelése során meghatározott fejlesztési irányok határozták meg, valamint azok a megyei sajátosságok (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) amelyek közvetlen beavatkozásokat igényelnek. Három fő terület fejlesztése kiemelten fontos:

- **gazdaságfejlesztés**, hogy az emberek számára új munkahelyeket hozzunk létre és megőrizzük a meglévőket:
Az Európai Unió tagállamai együttesen ismerték fel, hogy a Világot és egész Európát is sújtó gazdasági válság ellen a leghatékonyabb eszköz a gazdaság kiemelt fejlesztése, amely megoldást adhat az egyre erősödő éppen a válság következménye okán komoly problémát jelentő foglalkoztatási szint csökkenésére is. Az Európa 2020 Stratégia és a Nemzeti Fejlesztés 2020 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció is azt a célt fogalmazza meg, hogy a következő finanszírozási időszakban a legtöbb forrást gazdaságfejlesztésre kell fordítani. A megyei koncepció helyzetértékelése során a megye állapotát jellemző adatok, folyamatok vizsgálata is azt támasztotta alá, hogy ezen a területen kell a legtöbb forrást, támogatást felhasználni, annak érdekében, hogy érdemi eredményeket tudjunk 2020-ig elérni.
- **humánerőforrás-fejlesztés**, hogy a megszerzett tudást, szakértelmet helyben tartsuk, hogy a gazdaság igényeit jobban ki tudjuk elégíteni:
A mai szakképzési rendszer nem igazodik az állandóan mozgásban lévő gazdasági, piaci igényekhez, ugyanakkor piacképes szakmák elméleti és gyakorlati oktatási színvonala elmarad a piaci, gazdasági szereplők elvárásaitól. Megfelelő támogatással megyei, szervezett, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításával a szakképzés eredményessége egyértelműen javítható. A gazdaság szereplőinek szélesebb körű bevonásával (elsősorban gyakorlati szakképzés helyszínei) a szakképző intézményekben indított képzések alaposabb tervezésével az elméleti oktatási anyagok naprakész, jövőbe is tekintő ismeretanyagokkal való kibővítésével hatékonyabbá is piacképesé válik a megyei szakképzés. Az új képzések indításánál a jelentősebb beruházásokat, fejlesztéseket is érdemes figyelembe venni (pl.: Paksi Atomerőmű új blokkok építése).
- **vidékfejlesztés**, hogy a megye vidékies jellege ne hátrány, hanem előny legyen az itt élők számára, hogy a megye középső aprófalvas térsége ne még inkább leszakadjon, hanem a városokkal együtt azokhoz felzárkózva (funkcionális térségként) együtt tudjon fejlődni.

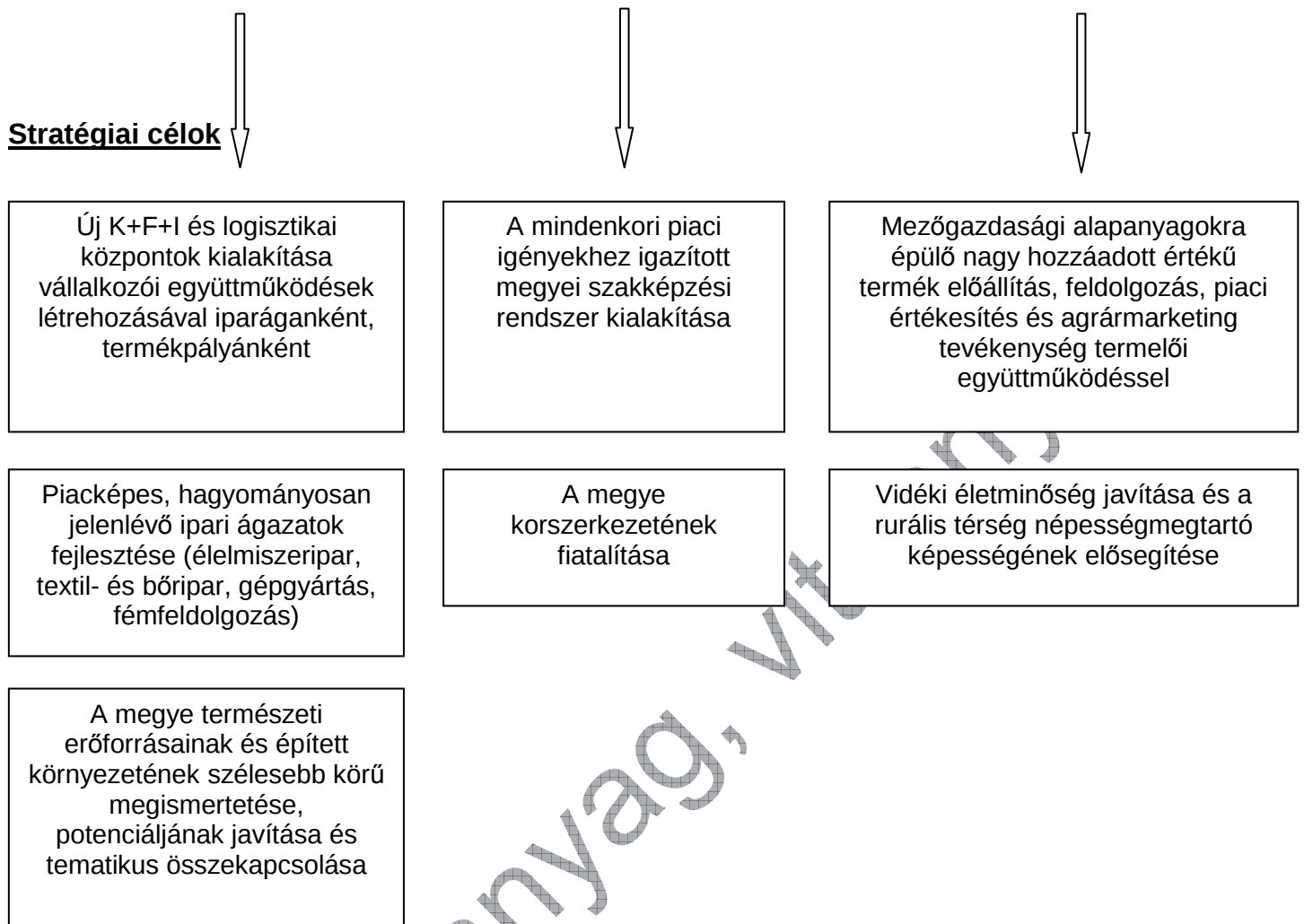
Átfogó célok

A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

Társadalmi megújulás, az élhetőbb környezet megteremtése

A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életteremtése

2.2. A megye fejlesztésének stratégiai céljai

A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

Szekszárdi szőlészeti és borászati kutatás-fejlesztési központ kialakítása a Pécsi Tudományegyetem szakmai együttműködésével

A Borvidék nagy múltja, kiváló termőhelyi adottságai és minőségi borai jó alapot nyújtanak a további fejlődésre. A termék- és termelésfejlesztésben szükséges tudásbázissal a Pécsi Tudományegyetem rendelkezik, mely a helyi szőlészek és borászok szakmai tapasztalatával a Szekszárdi és Tolnai Borvidék hasznára válhat.

Dombóvár és Tamási központtal mezőgazdasági célú K+F bázis kialakítása a Kaposvári Egyetem szakmai együttműködésével

A jó termőhelyi adottságoknak megfelelően megosztható a kutatóközpont a két település között. Mindkét város térségében hagyományosan nagy súllyal bír a mezőgazdaság, melynek továbbfejlesztésében a Kaposvári Egyetem nyújthat segítséget.

Energetikai K+F bázis kialakítása Paks és Tamási központokkal

Pakson a mérnöki szaktudás kamatoztatása egyéb energetikai célú beruházások megvalósítására és a Paksi Atomerőmű blokkjainak bővítése érdekében, valamint Tamásiban helyi kezdeményezésű megújuló energia felhasználásra alapozva kutatóközpont létrehozása.

A helyi mezőgazdasági alapanyag termelési igényekhez igazított helyi logisztikai alközpont kialakítása funkcionális térségenként

A termelési hatékonyság a szállításban, raktározásban is fontos. Ezért szükséges a helyi logisztikai bázisok racionalizálása, ahol szükséges, ott pedig a kapacitás növelése.

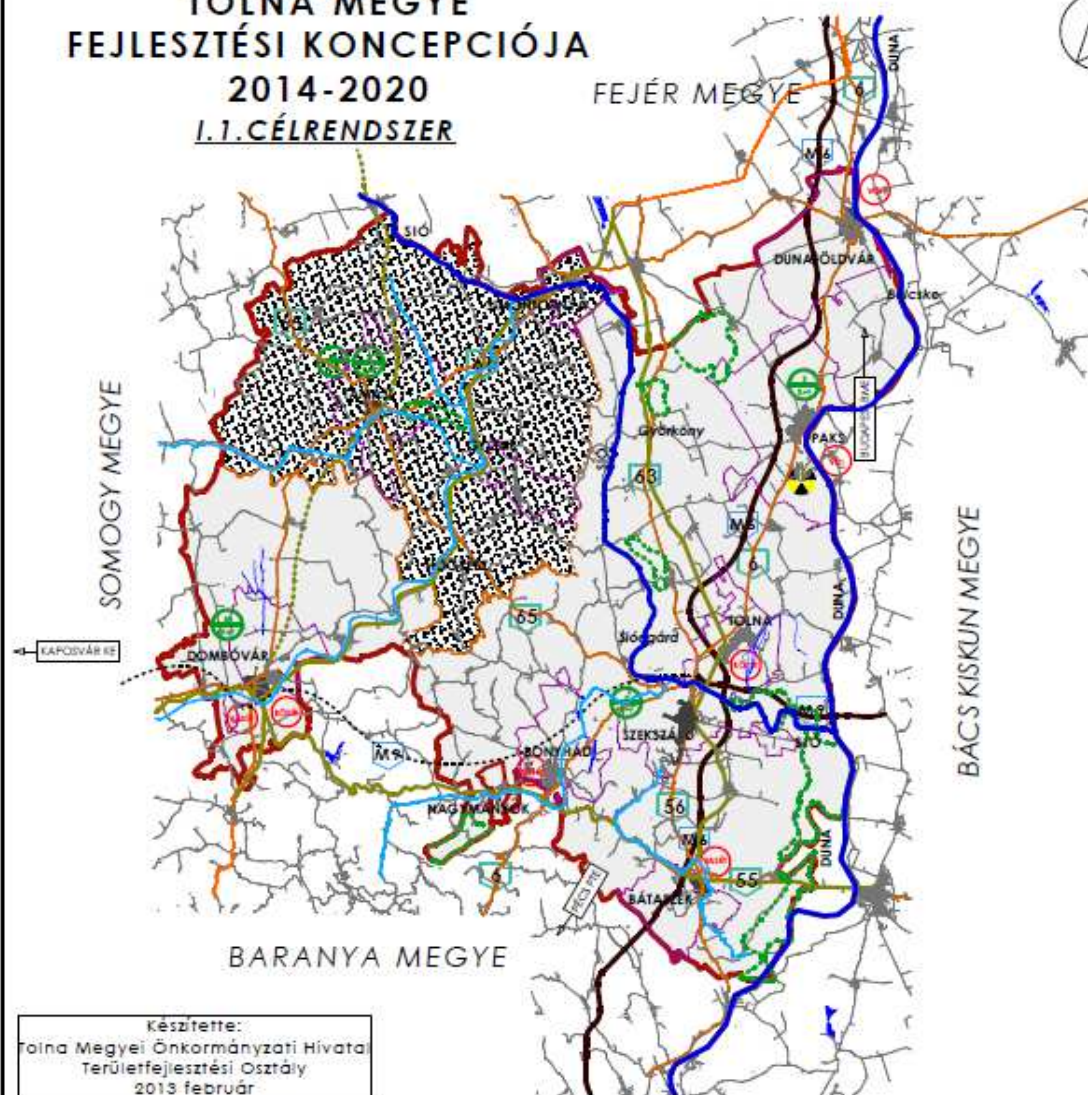
A helyi alapanyag termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban

A termékek szállításához szükséges az országos, illetve nemzetközi folyosók mentén logisztikai főközpontok kialakítása, tekintettel a csomóponti helyzetre, valamint a termékek szállítási távolságára. Fontos a csomópontok és kikötők megközelíthetőségének javítása szárazföldön és vízen egyaránt.

Széles körű, gazdasági célú vállalkozói együttműködések (klaszterek, projektszervezetek) támogatása a Tolna megyei vállalkozások piaci szerepvállalásának megerősítése érdekében ágazatonként, illetve termékpályánként

A helyi gazdaság fejlesztése és a megyei foglalkoztatás növelése érdekében kiemelten fontos, hogy a helyi (Tolna megyei) vállalkozások felkészüljenek a várható Tolna megyei fejlesztések megvalósítására. Ennek érdekében valamennyi ágazatot tekintve erősíteni szükséges iparáganként, illetve termékpályánként a vállalkozói, termelői együttműködések.

TOLNA MEGYE FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2014-2020 I.1.CÉLRENDSZER

JELMAGYARÁZAT

- Megyehatár
- Város közigazgatási határ
- Város belterület
- 6 Fő közútvonalak
- M6 Autópálya
- M9 Tervezett autópálya
- Fő vasútvonalak
- Tervezett fő vasútvonalak
- Jelentősebb folyókák
- Szabad vállalkozási zóna
- Kutatás+Fejlesztés
Mezőgazdasági, Energetikai, Ipari
- Logisztikai központ
Kézi, Vasúti, Víz közlekedéssel kapcsolatos
- ☢ Atomerőmű /meglévő és tervezett
- BUDAPEST BMR Egyetemi kapcsolatok
PTE/Pácsi Tudományegyetem - KSH/Központi Egyetem
BME/Budapesti Műszaki Egyetem

Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése (élelmiszeripar, textil- és bőripar, gépgyártás, fémfeldolgozás)

Tejipari alapanyagokra épülő termékfejlesztés, élelmiszeripari gépgyártás szekszárdi központtal

A már meglévő tejipari termékek folyamatos fejlesztése, ennek következtében az ágazat piaci részesedésének növelése. Fontos a potenciálisan számba vehető tejipari kapacitások jobb kihasználása, speciális, magas hozzáadott értékű (pl. egyedi kézműves) termékek előállítása.

A megyei (elsősorban Bátaszék, Bonyhád, Szekszárd, Tolna és térsége) bőr- és textilipari kapacitások növelése az ágazaton belüli piaci részesedés növelésével

Hagyományosan jelenlévő ágazatok, melyek országos jelentőséggel bírnak. Szakembergárdájuk, foglalkoztatottaik száma jelentős, piaci részesedésük növelése, új piaci szegmensek keresése, termékeik fejlesztése stabilitásuk érdekében szükséges.

A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként

A jó termőhelyi adottságokra és jó minőségű helyi alapanyagokra alapozható feldolgozóipar, mely az alapanyag-termeléshez képest lényegesen magasabb hozzáadott értékkel bír. A terméshozamok kiszámíthatósága érdekében szükséges az öntözhető területek növelése. A szántóföldi növénytermesztés mellett a magasabb élőlombos igényű zöldség- és gyümölcs-termesztés és egyéb kertészeti tevékenységek arányának növelése indokolt. Ezek a foglalkoztatásra is jótékony hatással vannak, illetve javítják az agrárium jövedelmezőségét.

A már működő ipari parkok és ipari övezetek fejlesztése, különös tekintettel az ágazati igényeket kiszolgáló infrastruktúrafejlesztésre, a városok és vonzáskörzetük igényeire épülő inkubáció- és szolgáltatásbővítés az ipari parkokban

Az ipari parkok versenyhelyzetének javítása a szolgáltatások számának növelésével, valamint minőségük javításával. Az infrastruktúrafejlesztés (az atomerőmű bővítése) kedvez az építőipar újbóli fellendülésének is. Széleskörű inkubációs lehetőségek biztosítása a vállalkozások számára.

Regionális szintű gazdasági és piaci együttműködések elősegítése klaszterek által

A piaci versenyben való javuláshoz szükséges - földrajzi távolságon, illetve ágazatokon alapuló - összefogások, partnerségek segítése. A dél-dunántúli régió belül fontos Tolna megye gazdasági szerepének erősítése.

A megyei (elsősorban Szekszárd és Bonyhád térsége) gépgyártási kapacitások erősítése elsősorban az autógyártás, szerszámgép gyártás területén

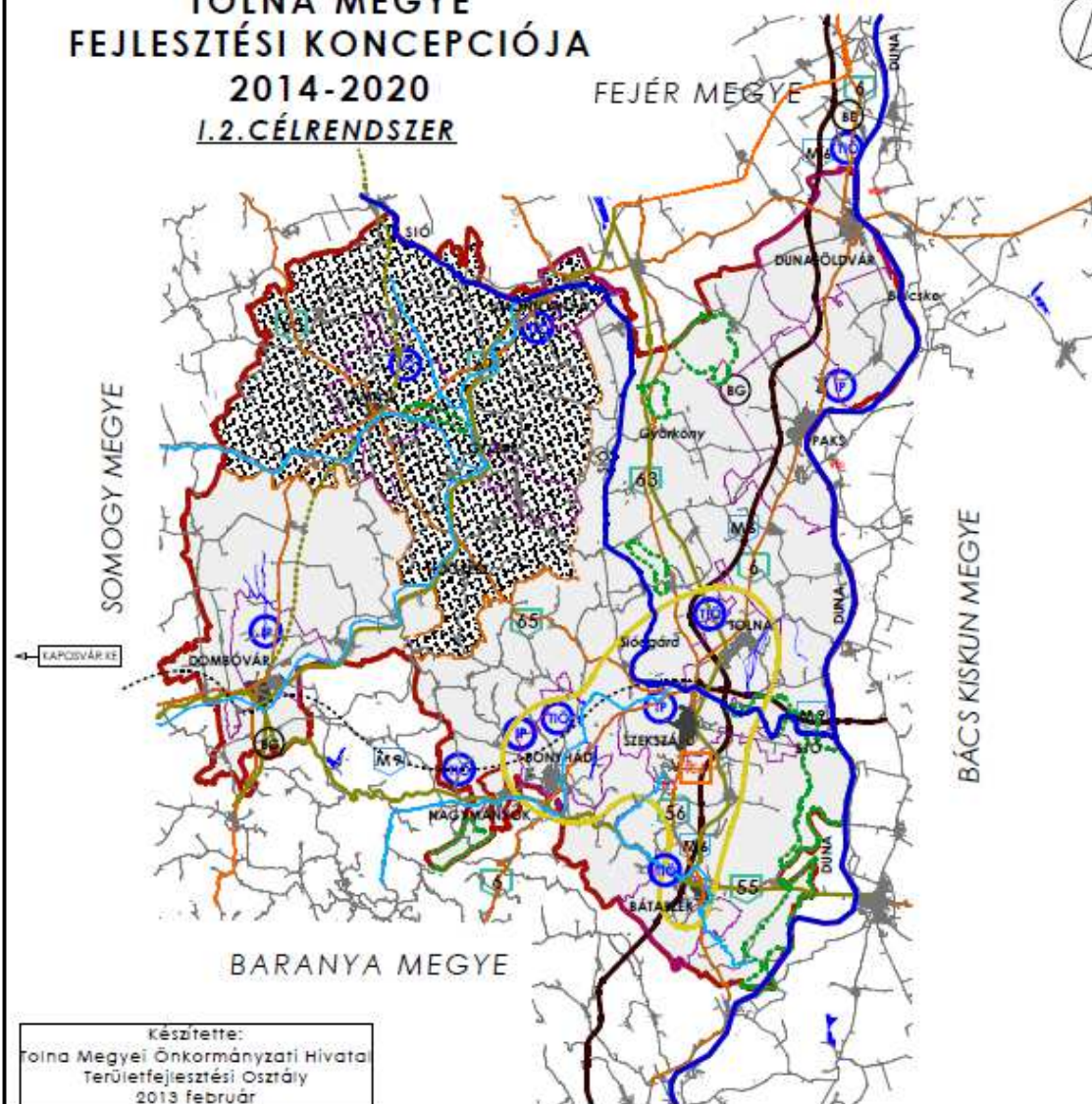
Jelentős német nemzetiségű, német ajkú lakosság, valamint a megye erős német gazdasági kapcsolataira épülő gazdaságfejlesztési lehetőségek kihasználása elsősorban a világhírű német gépgyártási tapasztalatokra alapozva.

A szén-és kőbányászat újraélesztése és arra épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok és Váralja térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével

A megye Baranya megyével határos területe jelentős mennyiségű ásványkincssel rendelkezik, melynek feltárása az energiaárak növekedésével gazdaságilag indokolható. A bányászati tevékenységgel és az arra épülő, illetve azt kiszolgáló szolgáltatásokkal a térségben élők foglalkoztatása jelentős mértékben javítható.

Munkaanyag, vitaanyag

TOLNA MEGYE FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2014-2020 1.2.CÉLRENDSZER

JELMAGYARÁZAT

- Megyehatár
- Város közigazgatási határ
- Város belterület
- 6 Fő közutvonalak
- M6 Autópálya
- M9 Tervezett autópálya
- Fő vasútvonalak
- Tervezett fő vasútvonalak
- Jelentősebb folyóvizek
- Szabad vállalkozási zóna
- Ipari zónák
- IP IO TIC Ipari park, övezet /tervezett
Ipari park, Ipari övezet, Tervezett Ipari övezet
- BE BG Energia Biogáz, Energia Etanol
- TEL Élelmiszeripari nagyüzem
Tervezett fejlesztés

Készítette:
Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal
Területfejlesztési Osztály
2013. február

A megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása

Védett építészeti értékek gazdasági és turisztikai hasznosításának elősegítése

A megyében található kúriák, kiskastélyok országos vagy helyi védetség alatt kihasználatlanul állnak. Állagromlásuk megállítható és visszafordítható lenne hasznosításukkal. Ezek egy része a településektől kissé távolabb fekszik, de a mai lehetőségekkel, alternatív infrastruktúrával elláthatók. Elsősorban 2- és 3 csillagos szálláshelyek kialakítása indokolt a bakancsos és kerékpáros turizmus számára, illetve közösségi funkciók preferálhatók.

Országos jelentőségű védett természeti területek

Feltáratlanok a megyében az országos hírű, de célállomásként még nem eléggé keresett védett területek. Ezekhez feltétlen szükséges látogató és információs központok hiányoznak, a terület bejárhatósága és megközelíthetősége sem optimálisan biztosított (pl. Gemenci kisvasút indítása Szekszárdról, Gyulaj szervezett látogathatóságának hiánya, a Mecsek ÉK-i feltárása látogatóközponttal (Váralja), a Pacsmagi-tavak átfogó turisztikai hasznosítása.) A védett természeti területek turisztikai szempontból rendkívül jó lehetőséget biztosítanak a megye számára. A csodálatos természeti környezetben biztosíthatók a minőségi, a mai kor követelményeinek megfelelő vadász-, horgász-, fotó turizmust kiszolgáló létesítmények és az igényeket kielégítő szolgáltatások.

Sió turisztikai hasznosítása

A Sió összeköti az ország vízrajzának két kiemelkedő természeti kincsét, a Balatont és a Dunát. A mintegy 120 km szakaszból 100 km a megyén keresztül halad, és a városoktól távol, a megye még turisztikailag feltáratlan területeit szeli át. A meder rendezésével javulna a vízgazdálkodás, illetve biztosítva lenne a használat a vízi turizmus számára, a töltéseken kerékpárutat lehetne kialakítani. A fejlesztés szervesen kapcsolódna a Balaton kiemelt üdülővezetéhez, gazdagítaná az ottani kínálatot és programot kínálna a meghosszabbított szezonban.

Duna-menti rekreációs térség kialakítása

Két város és három község (Dunaföldvár, Paks, Bölcse, Gerjen, Fadd-Dombor) kivételével településektől távol halad a megye K-i határán mintegy 100 km hosszan a legnagyobb magyarországi folyó. Ez a természeti adottság, valamint a kialakult holtágak, öblök, a gemenci állat- és növényvilág kincsei miatt alkalmas lehet a régióban minőségi szállás- és vendéglátóhelyek kialakítására, a vízi sportokra, horgászturizmusra, rekreációs térség kialakítására. A közelmúltban megépült M6 autópálya a bel- és külföldi turizmus számára egyaránt jól megközelíthetővé teszi ezt a térséget.

Termál- és gyógyturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése

Két jelentősebb létesítmény működik a megyében, egyik Dombóváron a másik Tamásiban. Míg az előbbi magas színvonalú szálláslehetőséggel és egészségügyi szolgáltatással is bír, az utóbbinál az akadálymentes megközelíthetőség és használat az, ami nemzetközileg is egyedülálló. Ez utóbbi esetében a közeli kemping és egyéb szálláshelyek továbbépítése preferálható, valamint igen széles körű marketing-tevékenység szükséges az országos és a nemzetközi turisztikai vérkeringésbe való bekapcsolódáshoz.

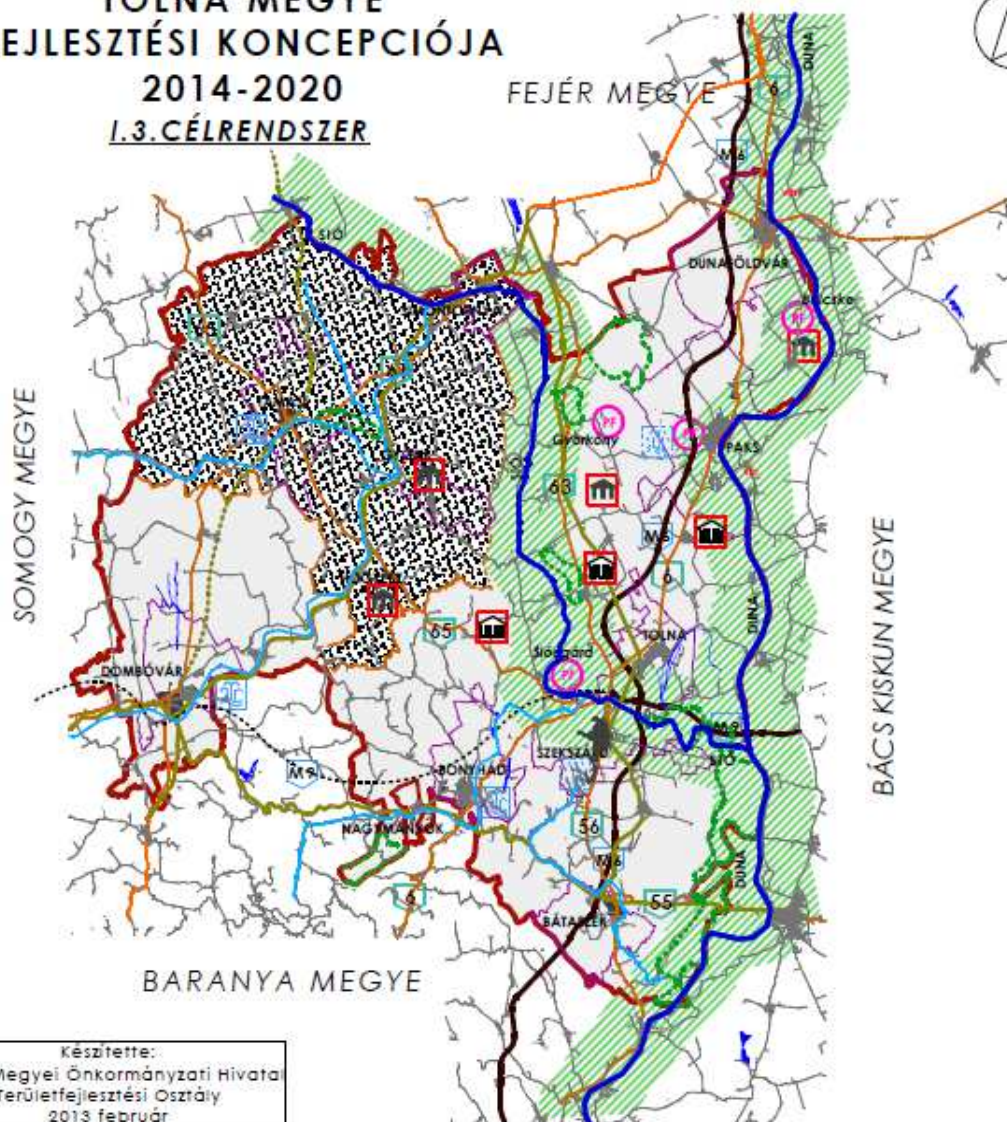
Mindkét település számára egy várható nemzetközi szintű vasúti (és közúti) megközelíthetőség kiépítése óriási előrelépést jelentene.

Ugyanakkor fontos megemlítenünk és további fejlesztésekkel érintenünk a helyi jelentőségű bonyhádi és dunaföldvári termálfürdőt, valamint a tervezett paksi és szekszárdi gyógyfürdőt is, melyek tovább fogják bővíteni a regionális és megyei termál-és gyógyvíz kínálatot.

A Szekszárdi és Tolnai Borvidék és a pincefalvak borturisztikai és gasztronómiai kínálatának növelése

Az elmúlt években méltán elismert lett mind országosan, mind nemzetközileg a borvidék, több év borásza cím került a megyébe, Szekszárdra. Kitörés lehet az együttműködés, országos és nemzetközi hírű programok, fesztiválok szervezése, igényes és különböző színvonalú szálláshelyek és vendéglátóegységek kialakítása, valamint kapcsolódás egyéb kulturális és turisztikai akciókhoz. Több száz pincéből álló pincefalu (Bölcske, Paks, Györköny, Sióagárd) található a megyében, melyből országosan is csak néhány van. Kedvező közúti megközelítéssel az M6 mentén további baranyai (villányi) és Bács-kiskun megyei (hajósi) pincefalvak érhetők el. Ezek együttműködésével, pincefalvankénti központok kialakításával, a szállás és a vendéglátás lehetőségeinek bővítésével kiváló turisztikai attrakciók alakíthatók ki.

TOLNA MEGYE FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2014-2020 1.3. CÉLRENDSZER

JELMAGYARÁZAT

- Megyehatár
- Város közigazgatási határ
- Város belterület
- 6 Fő közútvonalak
- M6 Autópálya
- M9 Tervezett autópálya
- Fő vasútvonalak
- Tervezett fő vasútvonalak
- Jelentősebb folyókák
- Szabad vállalkozási zóna
- Rekreációs térség
- Természetvédelmi terület
- P Pincefalu
- Termálvíz, gyógyvíz
- Meglévő fejlesztendő, tervezett fejlesztés
- Védett kastély/kúria
- Országos helyi védett

Készítette:
Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal
Területfejlesztési Osztály
2013. február

Társadalmi megújulás, az élhetőbb környezet megteremtése

A mindenkori piaci igényekhez igazított megyei szakképzési rendszer kialakítása

A gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítása, a szakképzési lehetőségek bővítése

A piaci igényt nem támasztó szakmákra való képzések helyett újakra lenne szükség (például informatikai, műszaki, közösségfejlesztői, stb.), illetve a nem piacképes képzéseket fel kéne váltani piacképesekkel. Olyan szakmák képzése lenne célszerű, ami a valódi munkaerő-piaci igényekhez igazodik, amivel helyben tudnának elhelyezkedni a szakemberek és így sokan nem a megyén kívül keresnének munkát.

Ebben részt vállalhatnának a megye gazdasági szereplői is, gyakornoki programok biztosításával, illetve magának a gyakorlati oktatásnak a szakmai alakításával, formálásával. Mindehhez elengedhetetlen a rendszeres kommunikáció és kapcsolattartás a munkaadók és képzőhelyek között.

Felnőttképzési (műszaki szakképzési) központok létrehozása a megyében

Elsősorban a Paksi Atomerőmű bővítéséhez kapcsolódóan, illetve a megye piaci igényeihez igazodó műszaki képzés indokolt lenne, ami hozzájárulna a megye szakképzésének minőségi javításához, ezzel is helyben tartva a továbbtanulókat.

Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)

A szakoktatás digitális modernizációjával javulhatna az oktatási esélyegyenlőség városi és falusi diákok között. Elektronikus oktatási anyagokkal, tantervi hálóval, vizsgarendszerrel megszűnhetnének a földrajzi adottságból eredő hátrányok a vidéki térségben is.

Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása

Olyan komplex képesítésű szakemberekre lenne szükség, akik a művelődési házakban és kulturális intézményekben képviselik a humánus érdekeket, szociálisan érzékenyek, moderátorként (közvetítőként) pedig elősegítik a helyi szerveződések. A közösségfejlesztő szakemberek feladata, hogy összefogva a helyi igényeket, kihasználva a helyi lehetőségeket a közösségtudatot erősítsék.

A megye korszerkezetének fiatalítása

Családbarát foglalkoztatáspolitiká, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztése

Táv munkával, részmunkaidős foglalkoztatással, bedolgozással, családi termeléssel, illetve a közmunkaprogram racionalizálásával javulhatna elsősorban a falvak munkanélküliségi rátája, valamint a nők foglalkoztatási helyzete.

Életminőség javítása és vonzó léttér kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel

Indokolt a településeken a szolgáltató szektor szerepének növelése, a kereskedelem volumenének növelése, az áruválaszték bővítése, kulturális és szabadidős tevékenységek lehetőségének megteremtése. A kreatív ipar megjelenése városokban és falvakban egyaránt hozzájárulna az életminőség javulásához, az élhetőbb környezet megteremtéséhez.

Bérház (lakás) és háztáji program bevezetése az apró- és kistalvakban

A fiatalok lakáshelyzetének megoldására kiemelt feladat, hogy ezzel is elősegítsük a helyben maradásukat, megakadályozzuk a falvak, illetve városok további népességcsökkenését.

Fiatal vállalkozók támogatása, vállalkozásösztönzés

A fiatalok elvándorlásának mérsékléséhez, helyben tartásukhoz fontos gazdasági ösztönzők alkalmazása is. A fiatalok, pályakezdők vállalkozásösztönzése támogatásokkal, pályázatokkal.

Kulturális, sport és rekreációs lehetőségek bővítése városokban és falvakban egyaránt

Közösségfejlesztő céllal, valamint az egészséges életmódra nevelés eszközeként a sportolás megszerettetése és a kulturális lehetőségek kiterjesztése. A közösségi, kulturális és sportesemények elősegítik a helyi identitás erősödését, valamint az igények, szükségletek minőségi javulását, élhetőbb környezetet biztosítanak, teremtenek a településen, amely vonzó tényező lehet a fiatalok számára is.

A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki léttér megteremtése

Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel

TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, termelői csoportok létrehozása termékpályaként

A termelői együttműködések lehetőséget biztosítanak arra, hogy a termékpályaként gazdálkodók a közös fejlesztéseket költséghatékonyan meg tudják valósítani. A beszerzés, az értékesítés és a közös marketing jelentősen javítható a gazdálkodói kör számára, továbbá a működő vállalkozások saját jövedelmezőségét is elősegíti.

Funkcionális térségenként a helyi feldolgozó- és élelmiszeripari kapacitások kiépítése termelői összefogással

A helyben megtermelt alapanyagokra termelői tulajdonú feldolgozóipari és élelmiszeripari kisüzemek létrehozása a termelői közösségek több lábón állásának biztosítása érdekében, valamint a helyi foglalkoztatás javítására. Előtérbe kell helyezni és kiemelten kell támogatni a nagy élőmunka igényű kertészeti tevékenységeket, a zöldség- és gyümölcstermesztést, a gyógynövénytermesztést és az ezekre épülő feldolgozóipart, valamint az állattenyésztést és a hozzá kapcsolódó élelmiszeripart.

Apró- és kistelepülések elérhetőségének javítása

A települések közötti közúti, vízi és vasúti közlekedés javításával, a tömegközlekedés hatékony átszervezésével gazdasági beruházások ösztönözhetők, továbbá a munkába járást és a hivatásforgalmat elősegíti és javítja. A vidékies térségben az új beruházások megvalósításához szükséges infrastrukturális háttér kialakítása rendkívül fontos.

A helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítése

Helyi piacok, piacterek kialakítása a helyben termelt termékek értékesítésének elősegítésére, a vidéki lakosság jövedelemszerző tevékenységének javítása érdekében. A háztájiban, illetve az államilag szervezett közmunka programok, szociális földprogramok, szociális szövetkezetek által megtermelt termények közétkeztetésben és a helyi boltláncokban történő értékesítésének támogatása.

Minőségi haltenyésztés és –feldolgozás

A halastavak hatékonyabb kihasználásával, technológiai korszerűsítésével, a haltenyésztés minőségi javításával és az erre épülő új halfeldolgozó üzemek létesítésével a piaci igényekhez igazított halászati tevékenység kialakítása Tolna megyében.

Falusi vendégasztal működtetésének elősegítése

A helyi falusi életvitel, gasztronómia, egyedi kulturális szokások megismertetése a vidéki vendéglátás népszerűsítésével, a belföldi turizmus helyi élénkítésével. A vidéken élők helyben maradásának elősegítése, a helyi jövedelemszerző tevékenységek szélesítésével.

A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése

A csapadék eloszlása egyenetlen, aszályok és villámárvizek váltakoznak. Ezért megfékezésük érdekében szükséges a felszíni vízfolyások közvetlen környezetében természetes víztározók építése, kialakítása, melyek a termőföldek öntözésén és az árhullámok (árvizek, belvizek) felfogásán keresztül segítik a mezőgazdaságot és védik az épített környezetet. Szükséges a meglévő öntözőművek, öntözőrendszerek, vízelvezető árkok, árvízvédelmi árkok rendbetétele, továbbfejlesztése.

Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

A helyi és helyközi mobilitás elősegítése (esélyegyenlőség elve alapján)

Célirányos és igény szerinti közlekedés biztosítása kisebb településeken. Alternatív közlekedési módok preferálása szociálisan rászorulóknak és igénylők részére.

Helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás

A helyi és természeti energiaforrások (geotermikus-, nap- és szélenergia, biomassa, biogáz és termálvíz) jobb kihasználásával a vidéki élettér vonzóvá tétele, a helyi gazdasági aktivitás elősegítése.

Mobil és helyi szolgáltatások megteremtése kistelepüléseken

A vidéki térségekben nem elérhető vagy nem kielégítő mértékben jelen lévő szolgáltatások helybe hozása mobil szolgáltatással: alap szociális, egészségügyi, és közszolgáltatások, valamint új piaci alapú szolgáltatások biztosítása, boltok nyitása a helyi igényekre alapozva, helyi(családi) vállalkozások létrehozásával.

Szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása

A hasznos szabadidő eltöltés feltételeinek megteremtése vidéken, mely elősegíti a helyi identitástudat erősödését, a helyi közösségfejlesztést és ezáltal a fiatalok helyben maradását.

Minta ökotelepülés kialakításának lehetősége, ökológikus gondolkodás elsajátítása

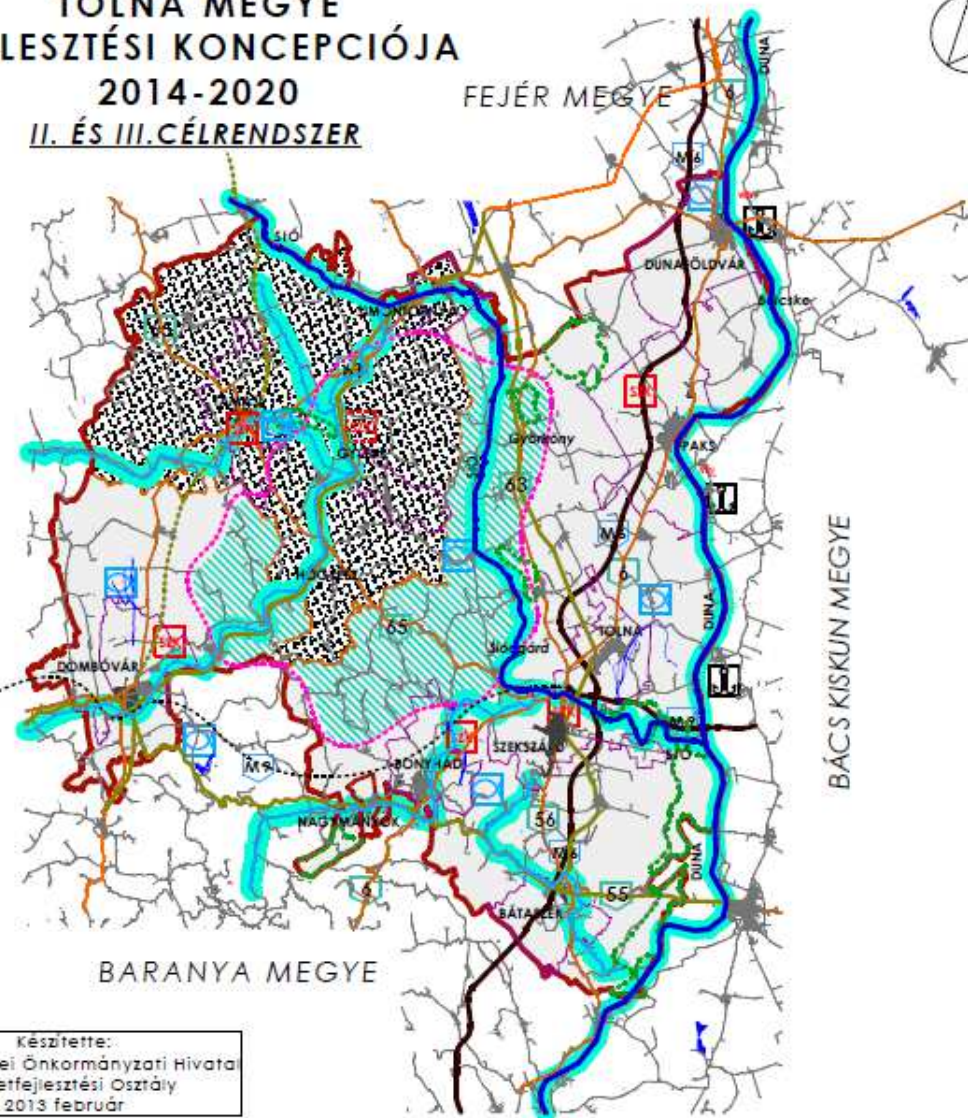
Természet közeli megoldások alkalmazása, biogazdálkodás elterjesztése, az agrárkörnyezet-gazdálkodás népszerűsítése, a természetközeli-oktatás (erdei iskola) széleskörű elterjesztése a hosszú távú, fenntartható fejlődés biztosítása érdekében. Környezettudatos építési módok és infrastruktúrák alkalmazása.

A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása (szabad vállalkozási övezet)

Helyi adókedvezményekkel és jogi szabályozással növelhető a vállalkozási kedv a vidékies térségekben is, így munkahelyek jöhetnek létre a falvakban, amely elősegíti a fiatalok helyben maradását. A nagyberuházások számára biztosított jelentősebb adókedvezmények részben ellensúlyozni tudják a vidék infrastruktúra hiányos állapotát, jelentős fejlődést, kitörést biztosíthatnak a vidéki térségek számára.

TOLNA MEGYE FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2014-2020 II. ÉS III. CÉLRENDSZER

SOMOGY MEGYE

BÁCIS KISKUN MEGYE

BARANYA MEGYE

Készítette:
Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal
Területfejlesztési Osztály
2013 február

JELMAGYARÁZAT

- Megyehatár
- Város közigazgatási határ
- Város belterület
- Fő közútvonalak
- Autópálya
- Tervezett autópálya
- Fő vasútvonalak
- Tervezett fő vasútvonalak
- Jelentősebb folyókák
- Javasolt öntözési területek
- Kiemelten fejlesztendő térség
- Szabad vállalkozási zóna
- Bérlakás, háztáji és ökoprogram
- Szakképzési központ
Megátalított fejlesztendő oktatási/tervezett oktatási
- Tervezett hatényesztés
- Jelentősebb kikötő

2.3.A fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belüli különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre

A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként

A feldolgozóipari telephelyek méretét, típusát befolyásolják a terület természetföldrajzi adottságai oly módon, hogy a különböző mezőgazdasági ágak számára különböző adottságok a kedvezőek. A helyi (vagy térségi) feldolgozás elősegíti a jelenleg – többnyire – marginális iparral rendelkező rurális térségek népességmegtartó képességét azáltal, hogy új munkahelyeket teremt. A helyi feldolgozóipari kapacitások létrehozása leginkább a Tolnai-Hegyhát és a Völgység területén jelenthetnek komoly előrelépést.

Sió turisztikai hasznosítása

A Sió turisztikai fejlesztése gazdasági élénkülést eredményez 10 kilométeres körzetben. A turizmus segíti a helyi termékek közvetlen értékesítését, bővíti a szolgáltatások körét, ezáltal új munkahelyeket biztosít az ott élők számára. A jövedelmi viszonyok javulásával növekedik az érintett településeken a vásárlóerő. A Sió 3 várostól (Simontornya, Szekszárd, Tolna) eltekintve kizárólag falusias térségen halad keresztül. A térségben található több természetvédelmi terület és műemléki épület is.

A vízgazdálkodás javítása segíti a térség mezőgazdaságát az öntözésen keresztül, ezáltal a terméshozamok kiszámíthatóbbá válnak.

Duna-menti rekreációs térség kialakítása

A rekreációs térség fejlesztése kettős képet mutat. A településektől távolabb eső területeken a természeti értékek feltárása, a vízi sportok és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások dominanciája válik jelentőssé. Ez érinti a megye országos jelentőségű védett területeit is a Gemenci-erdő révén.

A Duna menti települések közül több is várományosa világörökségi címnek a római limes révén, ezek közül Lussonium (Paks-Dunakömlőd) lesz (Komárom) mellett az egyik magyarországi látogatóközpont. Ezen kívül a térség turisztikai kínálatát színesítik a pincefalvak, történelmi települések, gyógyfürdők, a dunaföldvári vár és az Atomenergetikai Múzeum.

A térség jelenleg csupán közúton közelíthető meg magas színvonalon, további lehetőségeket rejt a vízi személyszállítás újjáélesztése turisztikai jelleggel. A fejlesztések megvalósulásával, illetve összehangolt marketingtevékenységgel jelentős gazdaságélénkülés következhet be a megye keleti határán.

Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)

Jelenleg problémát okoz számos kistelepülés megközelíthetősége, az ott élők lehetőségei így igen csekélyek, ez pedig az elvándorlás egyik oka. Nehezen elérhető települések zömmel a Tolnai-dombságban találhatóak, így az e-oktatás is elsősorban nekik kedvezne. A szakképzés elősegítésével rendelkezésre állna a szakképzett

munkaerő a helyi feldolgozóipari kapacitások létrejöttéhez, így a foglalkoztatási problémák és az azzal összefüggő elvándorlás is mérséklődnének.

Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása

A helyi közösségi élet a települések népességmegtartó képességének is tényezője, így fejlesztése indokolt. A fiatalok elvándorlása és az ebből következő elöregedés az egész megye területén probléma, azonban leginkább a Tolnai-dombság területén fekvő falvakat érinti, ezért a szakemberek jelenléte az ő életükben hozhatna jelentős változást.

Bérház (lakás) és háztáji program bevezetése az apró- és kistelepüléseken

A pályakezdő fiatalok legfőbb gondja a munkanélküliség, mely legfőképp a kistelepülésekre jellemző. A bérház (lakás) és háztáji programon keresztül munkalehetőséget biztosítanak a településeken, melyek cserébe a helyi konyhák ellátásához szükséges alapanyagok háztájiban megtermelt részét kapják. Az apró- és kistelepülések fő előfordulási területei a dombvidékek (Tolnai-, Szekszárdi-, Geresdi-dombság, Völgyesség).

Apró- és kistelepülési térségek elérhetőségének javítása

A Tolnai-Hegyhát területén számos zsáktelepülés vagy igen rossz minőségű úton megközelíthető település található, mely komoly gátja a turizmus és a helyi ipar, feldolgozóipar fejlődésének.

A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása

Tolna megyében a Tamási járás területe szabad vállalkozási övezetté vált, mely területen gazdaságélénkítő támogatások várhatóak. Azonban a megye több kistérsége (Bonyhádi kistérség, Dombóvári kistérség) is küzd hasonló gondokkal (munkanélküliség, szakképzett munkaerő elvándorlása, elöregedés), ahol a gazdaságélénkítést célzó támogatások szintén szükségesek a fejlettségbeli lemaradásuk csökkentése érdekében.

3. A célrendszer koherencia vizsgálata

3.1. Belső koherencia vizsgálat

3.1.1. A jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó cél kapcsolatának bemutatása

A megyei fejlesztések során olyan horizontális célrendszert határoztunk meg, amely Tolna megye hosszú távú fejlődését, fejlesztését tudja biztosítani. Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a fejlesztések megőrizték a helyi természeti és épített környezetet, a korábban létrehozott értékeket. A rögzített elvek mindegyike azt szolgálja külön-külön és együttesen is, hogy a támogatási forrásból megvalósított

beruházások étéket teremtsenek, hosszú távon fenntarthatóak legyenek és szolgálják a helyi gazdaság, társadalom érdekeit.

Horizontális célok, elvek:

- együttműködésre épülő fejlesztések
- környezettudatos és fenntartható fejlesztések
- munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést támogató fejlesztések
- családbarát fejlesztések
- elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések
- vállalkozásbarát fejlesztések
- innovatív fejlesztések

Gazdaságfejlesztést érintő kapcsolatok, kapcsolódási pontok bemutatása

Az elmúlt évtizedben a gazdasági versenyképesség elengedhetetlen elemévé vált az innováció, innovatív termelés. Ezért szükséges a helyi vállalkozók tevékenységét segítő, azok versenyképességét növelő K+F központok létrehozása. Ezeket a helyi hagyományokra, meghatározó gazdasági ágazatokra érdemes építeni. A kutatás-fejlesztési központok a 7 megfogalmazott horizontális cél közül mindegyiknek megfelelnek: együttműködésre épülnek, a kutatások révén támogatják a környezettudatos és fenntartható fejlesztéseket, munkahelyeket teremtenek magasan kvalifikált szakemberek számára, akik eddig viszonylag kevés számú munkalehetőséget találhattak Tolna megyében. A tudásbázisok létrehozása családbarát, mert a magas végzettségű emberek helyben történő foglalkoztatása megoldhatóvá válik, nem kényszerülnek ezzel elvándorlásra. A központok kialakítása, tevékenysége helyi erőforrásokra épül, ugyanakkor vállalkozásbarátok is, hiszen a helyi erőforrásokat kihasználó vállalkozásokkal partnerségben végzik kutatótevékenységüket. Az innováció és innováció-transzfer segíti és versenyképesebbé teszi a helyi vállalkozásokat a magyar, valamint a külföldi piacon.

Tolna megye földrajzi elhelyezkedése közlekedési szempontból kedvező, hiszen nemzetközi vízi, vasúti és közúti korridorok haladnak át a megye területén, melyekhez a jobb kapcsolódás egyrészt a helyi vállalkozások érdeke, másrészt a csomóponti szerepkör erősödése is várható az infrastruktúrafejlesztéseknek köszönhetően. Kedvezőtlen tulajdonságuk a nemzetközi hálózat elemeinek, hogy kivétel nélkül É-D irányúak, az összeköttetés közöttük jelenleg nem megoldott. A problémát az M9-es gyorsforgalmi út várható megépítése fogja orvosolni, melynek kiépülésével Szekszárd a Dél-Dunántúl keleti kapujává, Dombóvár pedig a régió intermodális csomópontjává válik. Ezekhez a célokhoz magas szintű kiszolgáló egységekre lesz szükség.

A csomóponti központok szintje alatt meg kell oldani a térségi logisztikai központok hálózatának kiépítését, azokat a termelés mértékéhez igazítani. Mivel Tolna megyében a legnagyobb szállítási igénye az agráriumnak van, valamint a

mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek a megye fő kiviteli cikkei, ezért a legfontosabb a mezőgazdasági logisztikai központok fejlesztése.

Az ipari ágazatok közül indokolt elsődlegesen azokat fejleszteni, amelyek már régóta jelen vannak/voltak a megyében, nagy múlttal rendelkeznek. A helyi szakértelem innováció-orientált kihasználása az ágazatok versenyképességét, jövedelemtermelő és munkahelyteremtő képességét, ezek által az életminőséget is növelik. A feldolgozóipari kapacitások fejlesztése főként a mezőgazdaság-élelmiszeripar vonatkozásában szükséges, hiszen ma Tolna megyében szinte csak alapanyag előállítás folyik, annak ellenére, hogy korábban jelentős üzemek települtek a helyi adottságokra, kiváló termőhelyekre. A gépgyártás is kapcsolódik a megyében a mezőgazdasághoz és az élelmiszeriparhoz, számos oktatási intézmény profiljában is megtalálhatók az ezekhez kapcsolódó képzések.

A gazdasági szereplők összefogása szükséges annak érdekében, hogy versenyképességük növekedjen, ezáltal munkahelyeket tudjanak biztosítani, újakat létrehozni. Az összefogás az innovációk befogadására is alkalmasabbá teszi a szereplőket.

Tolna megye természeti erőforrásainak és épített környezetének idegenforgalmi célú hasznosítása egyszerre jelent gazdasági fejlődést és számos településen új ágazatok kialakulását is új munkalehetőségekkel. A természeti adottságok jobb kihasználásával a helyben élők rekreációs lehetőségei is bővülnek, ezáltal életminőségük is javul. Összehangolt termékkínálattal a bevételek növelhetőek, ehhez összefogás szükséges. A természeti értékek bemutatásával segíteni lehet a környezeti nevelést és a környezettudatos gondolkodás terjedését. A fejlesztések során a helyi vállalkozók bevételi forrásai emelkednek, ezáltal a települések eltartó képessége is javul. A családbarát kirándulóhelyek kialakításával Tolna megye olyan területté válik, ami nem csak munkahellyel és iskolákkal szolgál, hanem széleskörű igényeket kielégítő rekreációs terekkel is.

A humánerőforrás-fejlesztést érintő kapcsolatok, kapcsolódási pontok bemutatása

A szakképzési rendszer piaci igényekhez való igazítása a horizontális célok közül közvetlenül az együttműködésre épülő, valamint a vállalkozásbarát elveknek felel meg. A vállalkozások maguk is részt vesznek a képzésben a gyakorlati helyek biztosításával, cserébe megfelelő képzettségű szakembereket kapnak. Így a szakképzést nyújtó iskola vonzó alternatíva lesz, hiszen az ott szerzett ismeretek birtokában könnyebben lehet majd elhelyezkedni, akár a gyakorlati helyként szolgáló cégnél.

Mindez közvetve munkahelyteremtést, illetve megtartást eredményez, valamint a jobb képzettséggel rendelkező munkaerő könnyebben tudja befogadni a modern innovatív technológiákat, valamint képes a helyi alapanyagokra épülő feldolgozóipar számára magasabb hozzáadott értékű termékek előállítására, ezen keresztül magasabb jövedelmet elérni. Mindezzel növelhető Tolna megye népességmegtartó ereje. A helyi identitás is erős kötelék, mérsékli az elvándorlást, ezért közösségfejlesztő szakemberek munkájára is nagy szükség van.

A megye korszerkezetének fiatalítása kapcsán az egyik legkomolyabb probléma a munkahelyek hiánya és az ebből is fakadó elvándorlás. Helyi vállalkozások nélkül ezen változtatni csak nehezen lehet, ezért a vállalkozásbarát környezet kialakítása elengedhetetlen. Az életminőség emeléséhez fenntartható,

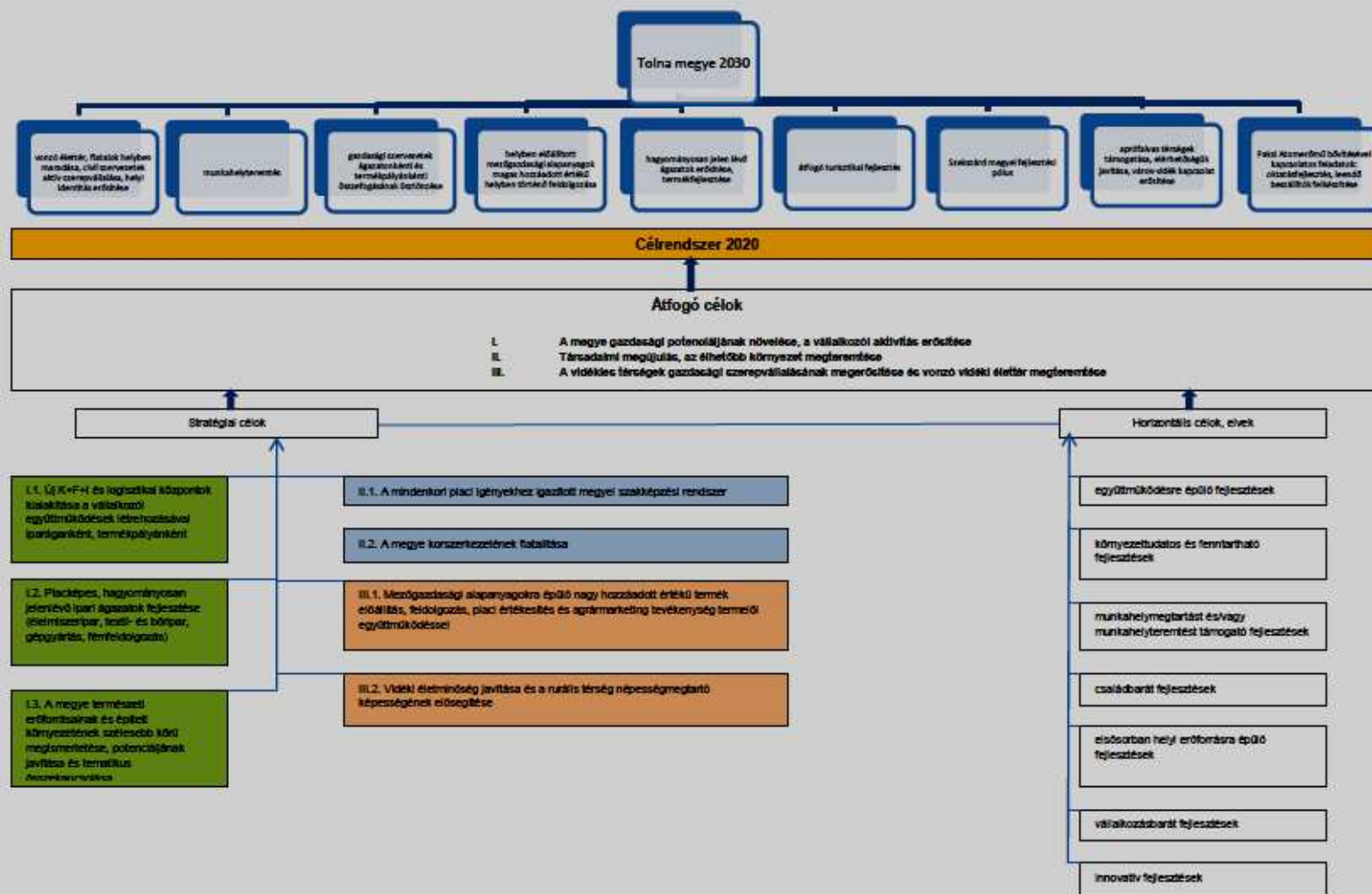
tiszta, élhető környezet szükséges, magas színvonalú szolgáltatásokkal. A közösség alapja a család, mely támogatásának egyik eszköze a fiatalok helyben tartása.

A vidékfejlesztést érintő kapcsolatok, kapcsolódási pontok bemutatása

A horizontális célok közül mindegyik érvényesül. A helyi alapanyagokból a jelenleginél magasabb hozzáadott értékű termékek előállításához a termelés/feldolgozás során több innovációt tartalmazó technológiát szükséges alkalmazni, amihez a megyei szakképzés és felnőttképzés biztosítja a szakképzett munkaerőt. A fenntarthatóság érdekében fontos az öntözhető mezőgazdasági területek arányának növelése, ahol ez megoldható. Ez a terméshozamok kiszámíthatósága és a talajok kiszáradás, szikesedés elleni védelme érdekében szükséges. A kiszámítható terméshozamok alapján jól teljesítő feldolgozóipart lehet létrehozni. Az agrármarketing segíti az előállított termékek jobb piaci értékesítését. Az összefogások szükségesek termékpályánként, a jobb piaci szereplés érdekében. A vállalkozásbarát környezetben új munkahelyek jönnek létre, mely növeli a bérszínvonalat, ettől emelkedik a vidéki térségek vásárlóerő képessége, aminek következtében a piaci szolgáltatások is elterjednek, a városihoz közelítve ezzel a falvak életminőségét.

A vidéki életminőség javítása során hangsúlyt kell fektetni a helyben elérhető energiaforrások helyi hasznosítására, mellyel mind az energiafüggetlenség, mind a károsanyag-kibocsátás csökkenthető – országos szinten. Ezzel olcsóbbá tehető a vidéki lakhatás. Emellett fontos az ökológikus gondolkodás, a hulladékok mennyiségének csökkentése és azok újrahasznosítása. A vidéki térségeket elérhetővé kell tenni, ez vonatkozik mind falu-falu, mind a falu-város viszonylatra. Támogatni kell a vidéki önszerveződő szabadidősport feltételeinek megteremtését.

A mobil és helyi szolgáltatások segítségével munkahelyek jönnek létre a vidéki lakosság számára is. Emellett a munkahelyteremtésben fontos szerep jut a támogatási rendszernek, mely szükséges, ám nem elégséges feltétele a vidéki foglalkoztatottság hosszú távú előremozdításának.

3.2. Külső koherencia vizsgálat

3.2.1. A célrendszer kapcsolata az OFTK-val

Ebben a fejezetben be kívánjuk mutatni, hogy az EU 2020 Stratégia 11 tematikus célterülete és a Nemzeti Fejlesztés 2020 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió célrendszere, hogy kapcsolódik a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió célkitűzéseivel.

EU 2020 Stratégia	Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió	Nemzeti Fejlesztés 2020 (OFK és OTK)
Intelligens növekedés 1. Kutatás-, technológia-fejlesztés és innováció megerősítése (K+F) 2. Az infokommunikációs technológiák minőségének, használatának és hozzáféréseinek előmozdítása (IT) 3. A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdaság, a halászat és vízgazdálkodás versenyképességének javítása (KKV-k, Mezőgazdaság) Fenntartható növekedés 4. Az alacsony széndioxid kibocsátású formák felé történő elmozdulás előmozdítása valamennyi szektorban (CO2) 5. A klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás, kockázatkezelés (Klímaváltozás) 6. A környezet védelme, valamint a hatékony erőforrás-felhasználás elősegítése (Környezetvédelem) 7. A fenntartható közlekedés támogatása, szűk keresztmetszetek felszámolása kulcsfontosságú infrastruktúrális hálózatokban (Infrastruktúra) Az inkluzív növekedés 8. A foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő áramlás támogatása (Foglalkoztatás) 9. A társadalmi elfogadás és a szegénység elleni küzdelem előmozdítása (Szegénység) 10. Befektetés az oktatásba, szaktudásba és az élethosszig tartó tanulásba (Oktatás) 11. Intézményi erőforrások fejlesztése és egy hatékony államigazgatás elősegítése (Közfelfüggetlés)	A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése 1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként 2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése (élelmiszeripar, textil- és bőripar, gépgyártás, fémfeldolgozás) 3. A megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása Társadalmi megújulás, az élhetőbb környezet megteremtése 4. A mindenkori piaci igényekhez igazított megyei szakképzési rendszer kialakítása 5. A megye korszerűsítésének fiatalítása A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életkörülmények megteremtése 6. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel 7. Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése	Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság) Kreatív tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás Stratégiai erőforrások nemzeti megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom, romaintegráció Jó állam: nemzeti közművek és közszolgáltatások, szolgáltató állam és biztonság

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójának célrendszere, annak 7 stratégiai célja az EU 2020 Stratégiában megfogalmazott 11 tematikus célterület közül kilenchez közvetve, vagy közvetlenül kapcsolódik. A Nemzeti Fejlesztés 2020 dokumentum 7 stratégiai célja közül hathoz kapcsolódik a megyei koncepció valamelyik stratégiai célja.

3.2.2. A célrendszer kapcsolata az OTrT-vel

A 2003. évi XXVI. törvény (OTrT.) 5 évenkénti felülvizsgálata alapján 2012. decemberében a VÁTI elkészítette a módosító javaslatokat az alátámasztó munkarészekkel.

Jelenleg ennek véleményezése zajlik a módosításokban figyelembe lettek véve olyan országos szintű tervek (Új Széchenyi Terv) és stratégiák (pl. Nemzeti Vidékstratégia), amelyek az elmúlt években készültek el. Ezen kívül számos területrendezést érintő jogszabály is időközben megváltozott és kihirdetésre került.

Tolna Megye Területrendezési Terve 2012-ben került elfogadásra, ilyen formán az illeszkedése részben biztosított. Ez adta az alapot Tolna megye helyzetfeltáró munkarészeihez és a levont következtetések alapján fogalmazódott meg a megye 2014-2020 közötti célrendszere is.

Az OTrT a megyében új szerkezeti elemként jelöli az M9 autópályát, a transzatlanti vasútvonal fejlesztést valamint a bővülő atomerőművet. Mindhárom beavatkozástól a megyei célrendszer gazdaságélénkítést remél a 2014-2020 időszakban, ezért kiemelten, több pontban foglalkozik annak várható hatásával illetve több fejlesztést, épít rá.

M9 autópálya Szekszárd - Kaposvár szakasz: a két megyeszékhely gazdasági és kulturális kapcsolatán túl a mezőgazdasági kutatási-fejlesztési területen (Dombóvár-Kaposvár Egyetem I.1.2 célrendszer), valamint az új logisztikai főközpontok lehetőségét tárja föl (Dombóvár, Szekszárd I.1.5 célrendszer) Ugyanakkor élénkítő hatással bír a megye turisztikai elérhetőségére, a termál és gyógy turizmus területén is (Dombóvár, Tamási I.3.5.célrendszer)

Transzeurópai vasúthálózat Budapest Dombóvár- Gyékényes illetve, Dombóvár - Pécs szakasz Bár a nyomvonal kijelölése folyamatban van, mindenképp érinti Dombóvárt és Tolna megye javaslatai között szerepel Tamási érintése is.

Az M9-nél említett logisztikai (I.1.4) termál- valamint gyógy turisztikai(I.3.5.) célok itt is érvényesíthetőek.

Paksi atomerőmű tervezett bővítése: Ha közvetlen hatása nem megyei, inkább országos, közvetetten a K+F (I.1.3 célrendszer) mellett a járulékos építőipari munkák és a Tolna megyei beszállítók számára gazdasági fellendülést hozhat a beruházás az elkövetkezendő években.

Az országos ökológiai hálózat övezete csak kisebb területeken érinti a megyét (Duna és Sió mente, Gemenc, Mecsek ÉK-i kapuja, Gyulaji erdők, Bikács-Németkér), de a Tolna megyei célrendszer I.3.2. pontja – az építészeti értékek mellett- ezeket a területeket kiemelt turisztikai és rekreációs céllal jelöli.

Az OTrT-ben jelölten Tolna megye -Fejér és Békés mellett – az egyik leggazdagabb kiváló termőhelyi szántó tekintetében, mind a terület méretei, mind a termőföld minőségét tekintve. Ezért a célrendszer I.1.1 és I.1.2 pontja további kutatást és fejlesztést szorgalmaz mezőgazdasági és szőlészeti-borászati területeken a szomszéd megyék egyetemeivel együttműködve. Az I.2.3 pont pedig a mezőgazdaságon alapuló feldolgozóipart preferálja. Külön célrendszer foglalkozik a vidék fejlesztéssel (III.1) ezen belül a ökológiai és biogazdálkodással (III.2.5)

Kiváló termőhelyi erdőterület csak kisebb foltokban van a megyében (Gemenc, Gyulaj, Mecsek ÉK-kapuja) a célrendszer ezekkel turisztikai célként jelöli (I.3.2), erdőgazdálkodással a terv nem foglalkozik

Tájvédelmi szempontból kiemelten kezelendő övezet Tolna megye alapterületének közel 35-40 %-a. A célrendszer nem tervez olyan fejlesztéseket melyek a tájba jelentős beavatkozással bírnának.

Világörökségi terület nincs a megyében, de a Világörökség várományos terület a Duna mentén Dunaföldvártól Bátáig szinte egybefüggően a Római Limes vonala, és a megyében található Tájházak is az Országos program részeként a jelöltek listáján szerepelnek. A célrendszer I.3.1. pontja kiegészülve a helyi értékvédett kúriákkal, pincefalvakkal a turisztika gazdaságélénkítő megerősödését várja.

Vízminőség védelmi terület az OTRT alapján a megyében a Duna mente, ez az I.3.4. rekreációs céllal maradéktalanul teljesíthető.

Nagyvízi meder az OTRT-ben a Duna és a Sió 20 km-es torkolati szakasza. Az országos célok (hajózhatóság) mellett a megyei célrendszer – az egyéb folyóvizekkel együtt – a III.1.7 célrendszerben kifejtett módon az öntözhető területeket kívánja bővíteni

Az OTRT-ben jelezett kiemelt fontosságú honvédelmi terület Tolna megyében két kisebb van (Simontornya, Medina) mellyel a megyei célrendszer érdemben nem foglalkozik.

3.2.3. A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel

A célrendszer kapcsolata a Nemzeti Vidékstratégiával

Átfogó célja: „Vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása”

A Nemzeti Vidékstratégia átfogó célja és a megyei célrendszer „Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése” (III.2.) komplex specifikus célja messzemenően illeszkedik egymáshoz. A Vidékstratégia átfogó célján belül a megyei célrendszerben is megjelenik a *táji és épített környezet értékeinek megőrzése* a megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása. Az (I.3.) specifikus célban, azon belül a védett építészeti értékek gazdasági és turisztikai hasznosításának elősegítésében (I.3.1.) a kúriák és kiskastélyok jobb kihasználását illetően, a védett természeti területek (Gemenci-erdő, Völgyseg, Pacsmagi-tavak) fenntartható hasznosítása kapcsán (I.3.2.), valamint a Sió és a Duna turisztikai potenciáljának növelésében (I.3.3. és I.3.4.).

A *természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás* megjelenik: a megyei célrendszerben a gyógyvizek kínálatának kiterjesztésében (I.3.5.), a megújuló energiaforrásokra alapozó tamási kutatóközpont létrehozásában (I.1.3.), a nagymányoki és váraljai szén- és kőbányászat újraindításában (I.2.7.), a természetes vízbázisok, vízrendszerek mezőgazdasági hasznosításában, az öntözőrendszerek kiterjesztése révén (III.1.7.), a helyi megújuló energiaforrásokra (termálvíz, geotermikus energia, biogáz és biomassza) támaszkodó energiapolitikában (III.2.2.), valamint az ökotelepülések kivitelezésének gondolatában, a biogazdálkodás elterjesztésében (III.2.5.).

Az *emberek és a közösség értékeire építés* a megye szempontjából megjelenik a közösségfejlesztő szakemberek képzésétől kezdve (II.1.5.) a komplex

közösségfejlesztő, identitástudat-formáló cselekmények ösztönzéséig, legyen szó a kulturális lehetőségek bővítéséről (II.2.5.) vagy sportegyesületek, sportolási lehetőségek támogatásáról (III.2.4.).

A *hagyományok ápolása*, mint értékrend elsősorban a vidéki térség gasztronómiai kínálatának további ösztönzésében, versenyképességében jelenik meg, a pincefalvak (I.3.6.) és a falusi vendégasztal (III.1.6.) révén.

A *mezőgazdaságot és a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vidéki vállalkozások fejlesztése* szintén átfogóan jelenik meg a megyei célrendszer egészében, hiszen mindhárom átfogó cél és azok specifikus céljai is kitérnek a kis- és középvállalkozások piaci esélyeinek javítására, melyek között is külön hangsúlyt kap a falvak vállalkozásösztönző, fiatalok letelepedését elősegítő gazdaságpolitikája (II.2.4.). Ehhez kapcsolódik a helyi mezőgazdasági alapanyagra épülő helyi feldolgozó- és élelmiszeripari kapacitások kiépítése is (I.2.3. és III.1.2.).

A vidéken élők életminőségének átfogó javítása két önálló specifikus célt is képez a megyei célrendszerben, egyfelől a megye korszerkezetének fiatalítása érdekében a falusi életterek javításával (II.2.), valamint a népességmegtartó képesség javításával (III.2.).

A Vidékstratégia öt stratégiai céljából kettő jelenik meg mélyrehatóan a megyei célrendszerben, melyek teljes mértékben átszövik a megyei elképzeléseket. Az egyik a sokszínű és életképes agrártermelés, melyben fő szempont az *agrár- és élelmiszergazdaság életképességének növelése, piaci pozícióinak javítása*. Ez a célrendszerünket áthatja a termeléstől, termék előállításától kezdve a csoportos termelői értékesítésig, marketing tevékenységig, kutatótevékenységig, szakoktatásig (I.1.1., I.1.2., I.2.1.). Az agrárgazdaság szinte minden ágazatára kitér a megyei elképzelés, így a szántóföldi növénytermesztésre, a kertgazdaságra, háztáji zöldség- és gyümölcstermesztésre, gyógynövénytermesztésre, borászatra, haltenyésztésre, valamint a tejparra, a helyi feldolgozó- és élelmiszeriparra és a helyi piacok létrehozására.

A *helyi, biológiai alapokra támaszkodó gazdálkodás* is több ponton kerül említésre a megyei célrendszerben nemcsak a biotermesztés révén (III.2.5.), hanem a helyi termékek előállításával is (I.2.3., III.1.2., III.1.4.).

Az *üzemszerkezeti formák erősítése* elsősorban a termelői csoportok, TÉSZ-ek, BÉSZ-ek megalakulásának támogatásával (II.1.1.) és a különböző regionális klaszterek (I.2.5.) elérésével valósítható meg megyei szinten.

E sokszínű és életképes agrártermelés cél képezi a megyei célrendszer egyik legdominánsabb értékrendjét a Nemzeti Vidékstratégiából. A megyei tervezésben közvetetten hangsúlyt kap a kormányzati cél szerves részét képező tájfenntartó gazdálkodás, a nemzeti földtulajdonlás védelme, valamint az életképes gazdálkodást biztosító föld- és birtokpolitika.

A másik domináns cél, mely markánsan jelenik meg a megyei elképzelésekben is, a vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása. Ennek alapvetései, mint a vidékről történő elvándorlás megállítása, fiatalok számára a helyben maradásra ösztönző feltételek kialakítása, a demográfiai egyensúly helyreállítása, a szolgáltatások elérhetőségének biztosítása, illetve a helyi közösségek megerősítése a megyei célrendszernek is szerves részét képezik, mind önálló stratégiai célként kiemelve. A megyei célrendszerben közvetetten jelenik meg a Vidékstratégia fenntarthatóságra, tájgazdálkodásra, önfenntartó gazdálkodásra,

egészségbarát táplálkozáskultúrára, táj- és helyismeretre építő vidéki oktatáspolitikája, szaktanácsadó rendszere.

A Vidékstratégia élelmezési és élelmiszerbiztonságra törekvő specifikus célja közvetetten jelenik meg a megyei célrendszerben, mert van utalás az élelmiszerexportra, a bel- és külpiazi jelenlét növelésére és a magyar élelmiszer presztízsének javítására.

Természeti kincseink védelme, tájaink természeti értékei, erőforrásainak megőrzése azok kiemelt turisztikai hasznosításával együtt jelenik meg célrendszerünkben, valamint említést kap az ökológikus gondolkodás településtervezési alkalmazásában (III.2.5.), így a Nemzeti Vidékstratégiával összhangban közvetetten hangsúlyozza a vízbázisok védelmét, a táji sokféleséget és élővilág sokféleségét, a talaj védelmét, a környezetbiztonságot és a tájmegőrzést is.

A vidékfejlesztést szolgáló átfogó célunk és annak stratégiai céljai együttesen szolgálják a vidéki gazdaság létalapjainak biztosítását, a vidéki foglalkoztatás növelését. A megye aprófalvas térségeibe tervezett gazdaságfejlesztési programok, segítik az erdőgazdaságot, a kézműves és kisipari tevékenységet, a romák számára megélhetést biztosító gazdasági tevékenységeket és vállalkozási formákat, illetve a kulturális örökség érték alapú fejlesztését.

A célrendszer kapcsolata a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiával

Átfogó célja: „A folytonosan változó társadalmi-humán-gazdasági-természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása”

A megyei célrendszerben a *társadalmi-humán* vonatkozások a II. átfogó célban és alpontjaiban jelenik meg: a gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításában (II.1.1.), a szakképzési lehetőségek bővítésében (II.1.2.), az atomerőmű igényeihez igazodó műszaki képzés bővítésében (II.1.3.), az oktatás modernizálásában -a digitalizálás és e-oktatás segítségével (II.1.4.), valamint a közösségfejlesztő szakemberképzés megvalósításában (II.1.5.).

Humán és egyben gazdasági vonatkozás a családbarát foglalkoztatáspolitikára, az atipikus foglalkoztatási lehetőségek kiterjesztésével (II.2.1.), valamint a bérház és háztáji program bevezetése kistérségeken (II.2.3.).

Gazdasági vonatkozású külső környezethez való alkalmazkodás a célrendszerünkben a logisztikai bázisok kialakítása (I.1.4. és I.1.5.), az ipari parkokhoz kapcsolódó inkubáció- és szolgáltatásbővítés (I.2.4.), a gazdasági klaszterek létrehozása (I.2.5.), a vidéki termelés fokozását elősegítő TÉSZ-ek, BÉSZ-ek létrehozása termékpályaként (III.1.1.), valamint a falusi turizmus erősítésére a falusi vendégasztal működtetésének elősegítése (III.1.6.).

A *természeti* környezethez való alkalmazkodás a célrendszerünkben megjelenik a megye természeti értékeire építő turisztikai hasznosításban (védett természeti területek I.3.2., Sió I.3.3., Duna I.3.4., gyógyvizek I.3.5.), a klímavédelemben (III.1.7.) és környezettudatos, helyi erőforrásra támaszkodó energiahasznosításban (III.2.2.), valamint az ökológiai településtervezés gondolkodásában (III.2.5.).

Alapvető célja:

Emberi erőforrások – cél a népességben stabil, egészséges, a kor kihívásainak megfelelő készségekkel és tudással rendelkező emberek alkotta, a kirekesztettséget fokozatosan csökkentő társadalom

Demográfiai vonatkozásban célrendszerünkben is megjelenik a bevándorlási politikára (C1.4.) ösztönző törekvés a III.2.6. pontban a vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetésével, adókedvezmények nyújtásával. Önmagában a népességszám stabilizálása (C1.3), az idősok egészségmegőrzése (C1.11-12.) és társadalmi együttműködésben való szerepük biztosítása (C1.5), valamint a versenyképes munkabérek biztosítása (C1.2) célrendszerünk egészének törekvései, illetve a megye jövőképeinek meghatározása során mindez közvetlenül is megfogalmazódik. („Boldog, elégedett, aktív és egészséges emberek.”)

Az *egészségre* vonatkozó célok közvetlenül nem jelennek meg célrendszerünkben: halandóság csökkentése (C1.13), krónikus nem fertőző megbetegedések számának csökkentése (C1.12), egészségkockázatos magatartási formák arányának mérséklése (C1.11), valamint a környezeti kockázati tényezők mérséklése (C3.6). A betegségek megelőzése a célrendszerünkben az aktív élettel jelenik meg (a foglalkoztatottság növelésével és a szabadidő aktív eltöltésével).

Tudás témakörében nálunk a minőségi szakoktatás, a szakképzési rendszer bővítése, modernizálása, valamint a földrajzi hátrányokat leküzdő, esélyegyenlőséget teremtő távoktatás gondolata jelenik meg a II.1.1., II.1.2., II.1.3., II.1.4. pontokban, mely részben egyezik a Keretstratégia C1.6 céljával, az életen át tartó tanulással és a munkavégzéshez szükséges tudás, készségek és kompetenciák elsajátításával, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésével. Az innováció (C4.5) és a tudásalapú gazdaság (C1.9) a gazdaságfejlesztési céljaink között jelenik meg az I.1.1., I.1.2., valamint I.1.3. pontokban, a helyi adottságainkra építő megyei K+F+I központok kialakításával.

A hétköznapi életstratégiákkal kapcsolatos ismeretek átadása (C1.10), az oktatásban töltött idő növelése (C1.7), az oktatási rendszer szelektivitásának csökkentése (C1.8) közvetlenül nem jelenik meg a célrendszerünkben.

A *társadalmi kohézió* törekvései, mint a szegénység és az etnikai alapú társadalmi kirekesztettség nem jelenik meg markánsan a célrendszerünkben.

Társadalmi erőforrások – cél a fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása, a fenntartható társadalom szempontjából pozitív értékek, erkölcsi normák és attitűdök erősítése

A *bizalom infrastruktúrájának erősítését* célzó pontok, mint a korrupció és gazdasági járadékvadászat elleni fellépés, az állami szabályozórendszer stabilitásának megteremtése, valamint a kormányzás kiszámíthatóságának erősítése nem jelennek meg a célrendszerünkben.

A *munka társadalmi körülményeire* vonatkozó célkitűzések közül a C2.5, mint a munkakörülményekkel való elégedettség és örömezés növelése jelenik meg a célrendszerünkben elsősorban az atipikus foglalkoztatási lehetőségek kiterjesztésével, illetve a családbarát foglalkoztatáspolitikai megteremtésével, a II.2.1. pontban.

A foglalkoztatottság javítása (C4.6) a vidéki emberek esélyegyenlőségén keresztül jelenik meg célrendszerünkben, a vidéki térségek helyi adókedvezmény támogatásával, vállalkozások támogatásával, ezáltal munkahelyek teremtésével (III.2.6.), illetve a II.2.1. pontban a nők foglalkoztatási helyzetének javításával, a közmunkaprogram racionalizálásával. A társadalmi kirekesztettség mérséklése (C2.1) közvetlenül nem jelenik meg a célrendszerünkben.

A *családi értékek erősítése* párkapcsolatokhoz és házassághoz kapcsolódó értékrendje (C1.1 és C2.3) közvetlenül nem jelenik meg célrendszerünkben.

A múlt örökségének ápolása, kulturális szolgáltatások fejlesztését képező, illetve az identitás megerősítése (C2.6) megjelenik az épített örökség (egykori kúriák, kiskastélyok) védelmében, fenntartható hasznosításában, funkcióbővítésében (I.3.1.), valamint a megye hagyományos, régi múltú ipari ágazatainak újbóli felvirágoztatásában (tejipar I.2.1., bőr- és textilipar I.2.2., borászat és pincefalvak népszerűsítése I.3.6.), illetve a német nemzetiségi gyökerekre támaszkodó, német kapcsolatokat felhasználó gépgyártás erősítésében (I.2.6.). Továbbá a helyi identitás tudat erősítése önálló elemként is megjelenik célrendszerünk, a helyi közösségfejlesztő szakemberek képzésén, alkalmazásán keresztül.

Természeti erőforrások

A természeti erőforrás felhasználási korlátok érvényesítése (C3.1) és a termelési technológiai korlátok vagy termék szabványok érvényesítése azért nem jelenik meg a célrendszerünkben, mert Tolna megye a kevésbé környezetterhelő megyék közé tartozik, területén nem működnek magas kibocsátási értékekkel rendelkező üzemek.

Biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások témakörben a megye célrendszere kiemeli a megújuló energiaforrások hasznosítását a geotermikus-, nap- és szélenergia, a biomassza és biogáz, valamint a termásvíz jobb kihasználásával (III.2.2.), az ökológiai településtervezés szemléletével (III.2.5.) a környezettudatos építési módok alkalmazásával, biogazdálkodás elterjesztésével, természetközeli oktatás (erdei iskola) népszerűsítésével, valamint a megújuló energiafelhasználásra alapozott kutatóközpont létrehozásával Tamásiban (I.1.3.). A biodiverzitás, természetközeli értékek elsősorban turisztikai hasznosítással jelennek meg célrendszerünkben, mint a védett természeti területek, Gemenci-erdő, Völgyesség, Pacsmagi-tavak területén, Sió és Duna mentén megvalósítható vadász-, horgász-, valamint kerékpáros turizmus. Megjelenik a fenntartható mezőgazdaság is, öntözőrendszerek kiépítésével, az öntözhető területek növelésével (I.2.3.), valamint víztározók létesítésével, a klímaváltozás mezőgazdaságra gyakorolt negatív hatásainak csökkentésével (III.1.7.), mely igazodik a Keretstratégia talaj termőképességének fenntartása céljához (C3.4). Önmagában az ökoszisztéma-szolgáltatások kimerítésének megakadályozása, a természetes területek beépítési sebességének csökkentése és a fenntartható hozamon alapuló gazdálkodás (C3.5) az ökogazdálkodás, az agrárkörnyezet-gazdálkodás és az ökológiai gondolkodás népszerűsítésén keresztül jelenik meg a célrendszerünkben.

Az embert érő környezeti terhelések csökkentése (C3.6) azért nem jelenik meg markánsan a célrendszerben, mert a környezeti szennyezés mértéke nem jelentős a megyében, köszönhetően a fenntartott természetközeli állapotnak. A jövőbeli fejlesztések is a horizontális célok, elvek mentén valósulnak meg ez garantálja, hogy a megye továbbra is megőrzi természeti értékeit és gátat szab a nagy környezeti terheléssel, kárral járó beruházásoknak.

Nem megújuló természeti erőforrások ésszerű gazdálkodása a célrendszerben a szén- és kőbányászat újraélesztésével jelenik meg Nagymányok és Váralja térségében az I.2.7. pontban.

Gazdasági (fizikai) erőforrások – Fontos az önrendelkezés megfelelő szintjének fenntartása a gazdaságpolitikai döntésekben. Cél a fizikai tőke szelektív gyarapítása, a közösségi tőkejavak amortizációjának pótlása. Kiemelt feladat a vállalkozói réteg megerősítése, a hazai tőkebefektetések fokozatos növelése, külföldi kitettségünk csökkentése

A lokalizáció és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kihasználása közötti ésszerű arány megteremtése (C4.1) is és a helyi gazdasági kapcsolatok (pl. város és vidéke) erősítése (C4.2) is megjelenik a célrendszerben a helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítésével, helyi bolthálózatokban történő értékesítéssel (III.1.4.), valamint a mezőgazdasági alapanyag szállítását kiszolgáló helyi és térségi logisztikai bázisok kialakításával (I.1.4., I.1.5.).

A vállalkozói tőke és az innováció erősítésén és a foglalkoztatás bővítésén belül a megye célrendszerében is megjelenik az üzleti környezet fejlesztése (C4.4) és az innovációs ráfordítások hatékonyságának növelése (C4.5) az egyes termelési ágazatokhoz kapcsolódó K+F+I ráfordítások támogatásán keresztül –borászati K+F központ Szekszárdon I.1.1., mezőgazdasági kutatóközpontok Dombóváron és Tamásiban I.1.2., energetikai K+F bázis Pakson és Tamásiban I.1.3.

A költségvetési politika államadósság csökkentés célja (C4.7) nem jelenik meg közvetlenül a megyei koncepcióban, sem az életpálya-finanszírozás jóléti célú átcsoportosítása (C4.8).

A célrendszer kapcsolata a Magyar Növekedési Tervvel

Átfogó célja: „A hazai gazdaság nettó exportjának (külkereskedelmi kivitel és a behozatal különbsége) maximalizálása”

Az átfogó cél elérésének módjai a Magyar Növekedési Tervben:

Importkiváltó gazdaságpolitika a termelésben

A megyei fejlesztési koncepció célrendszere nagymértékben épít az importfüggetlenségre, mely konkrétan a helyi alapanyag előállításában, feldolgozásában, illetve helyi vagy regionális szintű értékesítésében, logisztikában és marketingtevékenységben nyilvánul meg. Ez egyaránt megjelenik a megye fő gazdasági ágazatának, a mezőgazdaságnak a tevékenységében, szerepében, az energiapolitikában (paksi atómerőmű bővítése, illetve a helyben is megtermelhető, természeti erőforrásokra építkező alternatív energiahasznosítás – gyógyvizek, geotermikus energia, nap- és szélenergia, biogáz és biomassza, stb.) és a helyi érdekelttségű nyersanyag-kitermelésben (szén- és kőbányászat újraindítása Nagymányok és Váralja térségében).

Importkiváltó gazdaságpolitika a felhasználásban

A megyei célrendszerben az importfüggetlen energiahasznosítás legmarkánsabban a helyi termelésű energia előállításban (III.2.2.), illetve a településtervezés ökológiai gondolkodásában, ökoházak, alternatív környezethasználatot eredményező építészetben biztosított (III.2.5.).

Az exportpiacokon jelenlévő magyar tulajdonú vállalkozások további terjeszkedésének elősegítése

A megyei célrendszer a Magyar Növekedési Terv gazdaság bővítési elképzeléseihez részben igazodik, figyelembe véve a megye eredendően fennálló, gyenge önálló külgazdasági kapcsolatait, export- és importfüggőségét. Az exportpiacra jutás a célrendszer I.2.6. pontjában jelenik meg, amely a Németországba irányuló autóipari és gépgyártási kapacitások bővítését, a Magyarországon hozzáadott termelési érték növelését és a beszállítói tevékenység fokozása révén a kisvállalkozások erősítését tűzi ki célul. Németország, mint exportpiaci célterület a jelentős mértékű Tolna

megyei német származású lakosság, fennálló kulturális értékek, hagyományok és nyelvápolás miatt került stratégiai kiemelésre. Tolna megye esetében egyéb egész megyei területre kiterjedő külgazdasági vonatkozás nem határozható meg markánsan, a célrendszer a települési, mikrotérségi önálló gazdasági kapcsolatok keresését támogatja, mely magában foglalja a testvérvárosi, testvértelepülési gazdasági és kulturális kapcsolatok elmélyítését, a regionális, szubregionális érdekeltségű termelést, értékesítést, kutatás-fejlesztést, termelői érdekérvényesítést klaszterek létrehozásával, TÉSZ-ek, BÉSZ-ek szerveződésének ösztönzésével, illetve egyetemek, kutatóbázisok technológiai, tudományos együttműködésével.

A Magyar Növekedési Terv gazdasági értéknövelő szempontjai, mint a befektetések ösztönzése, a kis- és középvállalkozások erősítése, a súlyponti ágazatok kiemelt kezelése, az elmaradott térségekbe történő kiemelt beruházás ösztönzés a megyei célrendszer alapját jelentik, igaz, nem külgazdasági kapcsolatok révén, hanem elsősorban helyi viszonyokra építkezve.

A Magyar Növekedési Terv nem határoz meg Tolna megye területére külön növekedési tengelyeket, csomópontokat, melyek kiemelt, országos jelentőségű stratégiai szerephez jutnának, csupán közvetetten, a szabad vállalkozási zónák kialakításával biztosítja a megye legelmaradottabb térségének, a Tamási kistérségnek a jövőbeli ipari, gazdasági fejlesztési lehetőségeit, mely a megyei fejlesztési koncepció célrendszerének is hangsúlyos eleme a területi felzárkóztatás, belső perifériák oldása és a társadalmi-gazdasági problémák kezelése következtében.

A Magyar Növekedési Tervhez szorosan kapcsolódó Külgazdasági Stratégia elsőszámú külkereskedelmi célja, az *Erőteljes keleti nyitás* Oroszország tekintetében említendő a Tolna megyei célrendszerben, köszönhetően a paksi atomerőmű bővítésének orosz befektetői és üzemeltetői vonatkozásának.

A Külgazdasági Stratégia második stratégiai célja, az *Erős rácsatlakozás a nagy nyugat-európai exportőrökre* Tolna megye vonatkozásában Németország relevanciáját hozza, a már említett kulturális és gazdasági kapcsolatok, gyökerek révén.

A célrendszer kapcsolata az Új Széchenyi Tervhez

A megyei fejlesztési koncepció célrendszere értékrendjében, tervezési szemléletében felöleli az Új Széchenyi Terv mind a hét fő programjának célkitűzéseit.

Az Egészségipari program céljaiból a megyei célrendszerben is megjelenik az *elmaradott térségek felzárkóztatása*. A leghátrányosabb helyzetű Tamási kistérséghez és a belső perifériát képező Tolnai-Hegyhát aprófalvaihoz komplex felzárkóztató gazdasági és vidékfejlesztési programot rendeltünk, továbbá a szintén elmaradott Dombóvári kistérség is hangsúlyos szerephez jut a mezőgazdasági kapacitások, kutatás-fejlesztés, innovációs háttér megteremtése kapcsán.

A *geotermikus energia komplex hasznosítási lehetősége* gyakorlatilag minden Tolna megyei városban teret nyerhet a célrendszer alapján, hiszen a már meglévő gyógyturisztikai szolgáltatásokra, kiépített infrastruktúrákra épít, és a termálvíz energetikai hasznosítását fogalmazza meg. Tolna megye az egészségiparban ugyanis főként a gyógyvizek és gyógyfürdők turisztikai és orvosi, szakápolási

rendszerét tudja minden igényt kielégítően képviselni. Tolna megye az egészségiparban főként a rehabilitáció területén tudott az elmúlt évtizedben jelentős mértékben fejlődni és a piaci igények és a fokozódó versenyhelyzet miatt is ezen terület továbbfejlesztése indokolt elsősorban.

Szintén az egészségipari program céljai jelennek meg a megyei célrendszerben a biotermelésen, illetve a gyógynövénytermesztés és feldolgozáson keresztül.

A Zöldgazdaság-fejlesztési program céljai közül a megújuló energiaforrások alkalmazása, az energiahatékonyság növelése, az energetikai célú kutatás-fejlesztés és az energetikai szakoktatás egyaránt megjelenik a megyei célrendszerben. Emellett a célrendszerünk kiegészül a biogáz- és biomassza üzemek telepítésével, a kistelepülések közlekedési lehetőségeinek gépjármű és járat racionalizálásával, a környezeti nevelés hangsúlyozásával, erdei iskolák támogatásával, ökotermelés, ökotelepülések, mint zöld mintaprojektek szorgalmazásával.

A megyei célrendszer közvetlenül nem tér ki az Új Széchenyi Tervben alprogramként szereplő hulladékgazdálkodásra, világításkorszerűsítésre, zöldfoglalkoztatásra és zöld szakképzésre.

Az Otthonteremtési program céljai a megyei célrendszerben különösen a vidéki, falusi, elmaradott területekre összpontosulnak, kettős céllal: egyrészről a vidéki élettér javításával, a falusi lakásállomány és lakóinfrastruktúra modernizálásával, másrészről a falvak lakosságának növelésével, új betelepülők ösztönzésével. A megyei önkormányzat tehát társadalmi és területfejlesztési elképzeléseket egyszerre ötvöztet e célok meghatározásakor. A vidéki bérház(lakás) és háztáji program (II.2.3.), a vonzó vidéki élettér kialakítása (II.2.2.) hangsúlyos a megyei célrendszerében.

A Vállalkozásfejlesztési program céljai a megyei elképzelésekben mint a klaszterek, termelői csoportok, TÉSZ-ek, BÉSZ-ek szerepének növelése, a beszállítói kis- és középvállalkozások fejlesztése, a vidéki, elmaradott térségekbe irányuló vállalkozás- és beruházás-ösztönzés meghatározásán keresztül jelenik meg.

A Tudomány – innováció program céljai megyei vonatkozásban oktatási és gazdasági hatással számíthatók. A megyei szakképzések és felsőoktatási lehetőségek bővítése, a minőségi oktatás és nevelés, a régió egyetemeinek tudásalapú eszközeinek, módszereinek megjelentetése a megyei gazdasági és energetikai termelésben, innovációk támogatása, a magasabb hozzáadott értékű feldolgozóipar körülményeinek megteremtése, a K+F+I központok kialakítása funkcionális térségenként fogalmazódik meg célként Tolna megye esetében. Az Új Széchenyi Tervben hangsúlyos kreatív ipar a megyei elképzelésekben is szerepel (vonzó vidéki élettér kialakítása (II.2.2)).

A Foglalkoztatási program teljes mértékben rávetíthető a megyei célrendszerre is, mert minden, az Új Széchenyi Tervben meghatározott foglalkoztatás bővítésére irányuló cél, alprogram és prioritás önálló stratégiai célként, illetve prioritásként került meghatározásra, így a családbarát foglalkoztatáspolitikai, a szakképzési rendszer piacképessé tétele, a mai technológiára alapozott, gyakorlatorientált szakképzés lehetőségeinek biztosítása, a vállalkozások ösztönzésének támogatása helyi adókedvezményekkel, vagy a magas élők munkai-igényű zöltség- és

gyümölcstermesztés elterjesztése, a hátrányos helyzetű térségek, aprófalvak munkahelyteremésének, kis- és mikro-vállalkozásainak támogatása.

A Közlekedésfejlesztési program céljai a megyei koncepció célrendszerében elsődlegesen a logisztika szerepének fokozásával, a vidéki térségek közlekedési lehetőségeinek javításával és a közlekedési ágazatok elkülönülő fejlesztési irányjaival jelenik meg. Elképzeléseink szerint javítható a megye lakosságának mobilitása, a közlekedésből adódó környezetterhelés mértéke, az áruforgalom hatékonysága és a turisztika potenciális lehetősége (vízi és kerékpáros turizmus).

4. A terület felhasználás alapelveit lefektető koncepció

4.1. Stratégiai térstruktúra bemutatása

Kidolgozás alatt!

5. A fejlesztés eszköz-és intézményrendszere

5.1. A prioritások azonosítása

Kidolgozás alatt!

5.2. Felelősség és intézményrendszer – A koncepció üzenetei

Kidolgozás alatt!

6. A tervezési folyamat, a társadalmasítás és legitimáció leírása

A tervezési folyamat előkészítő fázisában elkészítettük azt a helyzetértékelő dokumentumot mely megalapozta a területfejlesztési koncepció célkitűzéseit. A helyzetfeltáró munkarészek (helyzetelemzés, helyzetértékelés) elkészítése a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet alapján történt. Munkánk fő célja a megye helyzetének minél alaposabb feltárása volt, éppen ezért a rendelkezésre álló szakmai anyagok és a bekért legfrissebb (KSH adatok) mutatószámokon túlmenően számos személyes találkozóra (mikrotérségi találkozó) is sor került a megye teljes területét felölelve, melynek keretében a térségfejlesztésben, településfejlesztésben érintett szereplők elmondhatták véleményüket és információt is cserélhettek egymás között.

A személyes találkozókkal egy időben a megye mind a 109 települése tekintetében - az önkormányzatok esetében - kérdőíves felmérést készítettünk, melyben a korábbi finanszírozási időszak tapasztalatairól és a megvalósított fejlesztésekről kértünk információt, valamint rákérdeztünk a településeket jelenleg jellemző problémákra és a középtávú (2014-2020) fejlesztési elképzelésekre is. A megyei helyzetfeltáró munkarészek elkészítése során figyelembe vettük az Európai Unió 2014-2020-as programozási időszakára vonatkozó jogszabályait, ajánlásait, különös tekintettel az Európa 2020 stratégiára és annak célterületeire.

Az adatgyűjtés során döntően másodlagos forrásból származó információkra támaszkodtunk (már meglévő megyei vagy megyét érintő tanulmányok feldolgozása

és szintetizálása), kisebb mértékben primer adatokra is támaszkodtunk, melyeket a MTFK tervezése során összegyűjtöttünk, ebből következtetéseket vontunk le és elemzéseket jelenítettük meg. A helyzetfeltáró munkarészben vizsgáltuk a megye demográfiai, gazdasági, turisztikai, mezőgazdasági, humán szolgáltatási és közlekedési, környezeti és kommunális infrastrukturális helyzetét. A helyzetértékelés kitér ugyanakkor a megye külső környezetének vizsgálatára, a belső erőforrások vizsgálatára térképi megjelenítésekkel. A tervezési munka során áttekintettük a megyét érintő ágazati koncepciókat, területfejlesztési elképzeléseket és hatályos területi terveket. Munkánk során újra felkerestük a megye területfejlesztésben érintett főbb szereplőit, partnerségi tervet készítettünk az érintettek bevonására, a velük való folyamatos kapcsolattartásra. Kiértékeljük a megyei területfejlesztéshez kapcsolódó eszköz-és intézményrendszert.

Az összegyűjtött adatok az elvégzett elemzések és az azokból levonható következtetések után elkészítettük Tolna megye helyzetértékelését (SWOT elemzés, fejlesztési irányok bemutatása és a lehetséges cselekvési területek meghatározása). A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése először 2012. szeptemberében egy munkaanyagot ismert meg és véleményezett, majd 2012. november 30-án elfogadta a végleges helyzetértékelést, amit a további tervezési munkára alkalmasnak talált.

A területfejlesztési koncepció javaslattételi fázisában az elfogadott Partnerségi Terv alapján a tervezési munkába több mint 200 partnert vontuk be (109 települési önkormányzat, a megye szempontjából meghatározó vállalkozások, érdekvédelmi szervezetek, civil szervezetek, vállalkozói együttműködések, pénzintézetek, államigazgatás területi szervei, stb.). A partnerekhez eljuttattuk a helyzetfeltáró dokumentumot, kikértük véleményüket a megyei célrendszer felállítása során. Szakmai konzultációs fórumokat szerveztünk 2013. január 23-24-25-én a gazdaságfejlesztés, a humánerőforrás-fejlesztés és a vidékfejlesztés, mint megyei szinten kiemelten fejlesztendő fő irányok mentén. A Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal szakmai elképzeléseit ismertettük a rendezvényeken, ahol az érintettek ezt véleményezhették, illetve megfogalmazhatták saját javaslataikat. A rendezvényeken megfogalmazott gondolatokat, valamint az írásban is beérkezett véleményeket beépítettük a Területfejlesztési Osztály által összeállított munkaanyagba. A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2013. február 15-én a készülő koncepciót, annak munkaanyagát véleményezi. A partnerszervezetekkel közösen folyik a koncepció készítése 2013. február 28-ig. A szakmai dokumentum társadalmi vitára bocsátása 2013. március 1-jén kezdődik és 45 napig lesz lehetőség további vélemények, javaslatok, észrevételek megküldésére. A társadalmi vitát követően 2013. április 15-től a beérkezett (értékelhető) véleményeket feldolgozzuk és a véglegesítés előtt beépítjük a koncepcióba. A Tolna Megye Területfejlesztési Koncepcióját a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2013. április végi közgyűlésén fogadja el. A dokumentum elfogadása után elkezdődik a koncepció mentén a megyei stratégiai és operatív programozás, a megyei fejlesztési elképzelések, projektek gyűjtése, összesítése 2013. június végéig.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció minden jelentősebb fázisát, illetve megalapozó dokumentumát a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése, mint választott testület fogad el és hagy jóvá. A dokumentum megalapozottságát és széles körű elismerését és elfogadását szolgálja az a nagyszámú partneri kör bevonása, amely a tervezési munka során nagy jelentőséggel bír. Az érintettek, a majdani kedvezményezettek, illetve azok képviselői maguk alakíthatják, határozhatják meg a jövőbeni fejlesztési célokat, fejlesztési irányokat.